

- העותרים:**
1. עמיחי אברבנאל
 2. אהובה אברבנאל
- ע"ב כ"כ עו"ד שמואל צאנג ו/או אשרת חנוך
ו/או חמדה גור אריה
מרח' יגאל אלון 159, תל אביב 67443
טל': 03-6960828 פקס: 03-6968634

- נ ג ד -

- המשיב:**
1. פרקליט המדינה
ע"י פרקליטות המדינה
מרח' צלאח א-דין 29, ירושלים 91490
 2. **משיבים פורמליים:** לאקי דיברס תיירות (1995) בע"מ
מסמטת צוקים 5, אילת 88141
 3. עמיאל בן צבי
מסמטת צוקים 5, אילת 88141
 4. מעיין מרגוליס
מרח' ארז 14, עומר 84965
 5. רונן אסטרוגנו
מסמטת צוקים 5, אילת 88141

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה לבית המשפט הנכבד למתן צו על תנאי, המורה למשיב 1 ליתן טעם מדוע לא יעמיד לדין פלילי את המשיבים הפורמליים 2-5 בגין גרימת מותו ברשלנות של דורי אברבנאל ז"ל, עבירה לפי סעיף 304 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין).

א. פתח דבר

1. העותרים הינם הוריו של דורי אברבנאל ז"ל (להלן: **דורי ז"ל**), אשר מצא את מותו במהלך צלילה מודרכת לאתר "הסטי"ל" שבחוף הווילג' באילת ביום שבת ה-10.3.2001, כשבועיים ימים בלבד לאחר שמלאו לו 24 שנים.
2. א. המשיבה 2 הינה חברה בע"מ שעיסוקה במתן צלילות מודרכות, השכרת ציוד צלילה והעברת קורסי צלילה משולבים לקבוצות.
ב. המשיב 3 הינו הבעלים והמנהל הפיננסי והמקצועי של המשיבה 2.
ג. המשיב 4 הינו מדריך צלילה שהועסק ע"י המשיבה 2 והדריך מטעמה את הצלילה המודרכת שבה נהרג דורי ז"ל.
ד. המשיב 5 הינו מדריך צלילה שהועסק ע"י המשיבה 2 וערך מטעמה צלילת רענון לדורי ז"ל ביום מותו, לצורך בדיקת כשירותו לביצוע הצלילה המודרכת.
3. כידוע, צלילה ספורטיבית הינה ענף ספורט בעל מאפיינים רבים של סיכון, המחייב הקפדה מדוקדקת הן על כללי הצלילה והוראות הבטיחות והזהירות והן על תקינותו והתאמתו של הציוד בו תלויים חייו של הצולל.
4. עקב ריבוי תאונות שבהן נספו או נפגעו צוללים בגלל חוסר ידע מקצועי, שימוש בציוד בלתי תקין או אי הקפדה על כללי זהירות נאותים נחקק **חוק הצלילה הספורטיבית, התשל"ט-1979**, הבא להסדיר את הפעילות בתחום הצלילה.
ייחודו של החוק בכך שהוא מסדיר את עבודתם של העוסקים בצלילה (ובכללם מדריכים, מובילי קבוצות וצוללים) במסגרת מרכזי צלילה, המחוייבים בעמידה בסטנדרטים נוקשים של בטיחות וזהירות לשם שמירה על בטחונם של הצוללים.
5. מכוח חוק זה הוקמה **הרשות המוסמכת לצלילה**, שמתפקידה לפקח בצורה יעילה על מרכזי הצלילה ולאכוף על כל העוסקים בצלילה את מילוי הוראות הבטיחות החיוניות וכן את הסטנדרטים הקיימים בישראל ובחו"ל לעיסוק בספורט מסוכן זה.
6. בכפוף לחוק הצלילה הספורטיבית ולתקנות אשר הותקנו על פיו - ובפרט **תקנות הצלילה הספורטיבית (תעודות), התש"ם-1980** - מחוייב כל מרכז צלילה בישראל לעמוד במספר דרישות וקריטריונים המפורטים בחוק ובתקנות לצורך קבלת רשיון להדרכת צוללים. דרישות אלו מיועדות בעיקרן לשם שמירה על בטיחותם ושלומם של הצוללים במסגרת המודרכת, אשר מעצם טיבם אינם מיומנים דיים לצלול לבדם.
7. כפי שיפורט בהרחבה להלן, המשיבים 2-5 התרשלו קשות במילוי אחר החובות המוטלות עליהם מכוח חוק הצלילה הספורטיבית והתקנות וההוראות הנגזרות ממנו ולא נקטו באמצעי זהירות שכל מדריך צלילה סביר יכול וצריך היה לנקוט בהם לשם מניעת האסון.
כך לא העניקו המשיבים 2-5 לדורי ז"ל כישורים מתאימים והדרכה הולמת לצורך ביצוע הצלילה באופן בטוח, כמו גם ציוד צלילה תקין המותאם לצרכיו, ואף לא שמרו על כללי הבטיחות המחייבים.
לאור האמור לעיל, אחראים המשיבים 2-5 באופן ישיר למותו של דורי ז"ל, אשר נגרם במהלך הצלילה המודרכת עקב ליקויים בציוד הצלילה, אי הקפדה על כללי הבטיחות וכשלים מהותיים בהדרכה.

8. כפי שיפורט בהרחבה להלן, דורי ז"ל כשל בביצוע צלילת הרענון שנערכה לו ע"י המשיב 4, ולפיכך לא היה כשיר לביצוע הצלילה המודרכת לאתר הסטי"ל ואסור היה לו לבצעה.
- חרף האמור לעיל **התירו** המשיבים 2-5 את צלילתו של דורי ז"ל לאתר הסטי"ל, וזאת בניגוד מוחלט להוראות חוק הצלילה הספורטיבית ולכללי הבטיחות וההנחיות הנגזרות ממנו, ותוך הפרת חובת הזהירות שלהם כלפי דורי ז"ל.
9. המשיבים 2-5 הוסיפו והתרשלו בכך שלא הכשירו את דורי ז"ל להתמודדות עם מצבי חירום, כגון זה שארע לו במהלך הצלילה המודרכת.
- כפי שיפורט בהרחבה להלן, במהלך הצלילה ובעודו בעומק של כ-17 מטרים מתחת לפני הים נקלע דורי ז"ל למצוקה נשימתית לאחר שלא עלה בידו להתקין כיאות את הווסת שנשמט מפיו, ובהעדר סיוע מטעם המדריך נאלץ לעלות במהירות אל פני המים על מנת לקבל עזרה.
- דא עקא, הגם שעלה בידו של דורי ז"ל להגיע לפני המים ולאותת למצוקה - הרי שמחמת העדר הדרכה מתאימה הוא שקע מיד לכיוון הקרקעית, שם נמצא רק כ-12 דקות לאחר מכן כשהוא מחוסר הכרה, ללא דופק וללא נשימה.
- מותו של דורי ז"ל נקבע מספר שעות לאחר מכן בבי"ח "יוספטל" באילת, לאחר שכל מערכות גופו קרסו וליבו נדם.
10. כל האמור לעיל צריך היה לחייב את העמדתם לדין של המשיבים 2-5 בגין גרימת מותו ברשלנות של דורי ז"ל, ואולם המשיב 1 הורה לסגור את תיק החקירה המשטרית בטענה שלא נמצא קשר סיבתי בין התנהגותם ומחדליהם של המשיבים 2-5 לבין קרות האסון.
11. **העותרים יטענו בעתירה זו כי החלטתו של המשיב 1 לוקה בחוסר סבירות קיצוני ובשגיאות עובדתיות היורדות לשורשו של עניין, גלום בה עיוות דין והיא אף ניתנה בסתירה מפורשת לאינטרס הציבור.**
12. **העותרים יוסיפו ויטענו בעתירה זו כי החלטתו של המשיב 1 ניתנה בניגוד מוחלט לחוות דעתה המקצועית של הרשות המוסמכת לצלילה, אשר מתחה ביקורת קשה ביותר על התנהלותם של המשיבים 2-5 וראתה בהם האחראים הישירים למותו של דורי ז"ל.**
13. **ויודגש:** במסגרת פעילותה של המשיבה 2 נגרמו בין השנים 1998-2002 תאונות צלילה מהחמורות שידעה מדינת ישראל, במהלכן קיפחו את חייהם דורי ז"ל וצולל נוסף ואחרים נותרו נכים ובעלי מומים עד סוף ימיהם.
- בעקבות אירוע מותו של דורי ז"ל פעלה הרשות המוסמכת לצלילה לסגירתה של המשיבה 2, וזאת עקב קיומם של ליקויים רבים וחמורים ביותר בתפקודה, אשר הקימו חשש ממשי לסיכון חיי הצוללים במסגרתה.
14. **לפיכך, יטענו העותרים בעתירה זו כי האינטרס הציבורי הוא שמחייב העמדתם לדין של המשיבים 2-5 בגין גרימת מותו ברשלנות של דורי ז"ל.**
- קיימת חשיבות עקרונית עליונה לכך שאירוע גרימת מותו של דורי ז"ל יובא לפיתחו של בית המשפט הפלילי, אשר יקבע מסמרות לעניין רמת הזהירות הראויה וסטנדרט התנהגות הולם של "מדריך צלילה סביר" ויכריע בדבר קיומו של קשר סיבתי בין התנהגות המשיבים 2-5 לקרות האסון.**
15. למיטב ידיעתם של העותרים, סוגיית רמת הזהירות הנדרשת בענף הצלילה מעולם לא נידונה בבית משפט פלילי, ועל כן שומה היה על המשיב 1 להעמיד הנושא להכרעה שיפוטית במקום להורות על סגירת תיק החקירה.

ב. העובדות הנוגעות לעניין

16. בעת מותו בילה דורי ז"ל בחופשה באילת בצוותא עם חברו לספסל הלימודים בחוג לכלכלה של אוניברסיטת ת"א, עידן פרידמן (להלן: עידן), ובמסגרת חופשתם ביקשו השניים גם לחזור ולרענן את כישורי הצלילה שלהם במסגרת מודרכת.
- יצויין, כי דורי ז"ל היה צולל בלתי מנוסה, בעל כוכב אחד, אשר לא ביצע צלילה כלשהי מאז סיום קורס הצלילה שעבר בתאילנד בשנת 1999.
17. ביום שישי ה-9.3.2001 הגיעו דורי ועידן אל מרכז הצלילה של המשיבה 2 באילת בכדי לתאם מועד לביצוע צלילת רענון וצלילה מודרכת ליום המחרת.
18. למחרת בבוקר התייצבו השניים במרכז הצלילה של המשיבה 2 לצורך ביצוע צלילת הרענון, שנועדה לחדש את ידיעותיהם בכל הקשור לכללי הצלילה, ובמיוחד - הוראות הבטיחות וכללי ההתנהגות, וכן לבחון את רמת המיומנות שלהם בביצוע תרגילים בסיסיים שונים הנדרשים לשם ביצוע צלילה תקינה.
19. וידוע: על פי התקנות והכללים הנגזרים מחוק הצלילה הספורטיבית, אי עמידה בתרגילים השונים מחייבת את מדריך הרענון לזמן הצולל שנכשל לצלילת רענון נוספת ולמנוע ממנו את האפשרות להמשיך ולצלול מבלי שיעבור בהצלחה את המבחן, וכל זאת לשם שמירה על בטיחותו של הצולל ועל בריאותו.
20. צלילת הרענון התבצעה בהדרכת המשיב 5 וקדמו לה בדיקת ציוד חלקית ותדריך חלקי, שלא כלל חזרה על כללי התנהגות בצלילה, טיפול במצבי חירום, תקלות ופתרון ומתן מענה לצולל במצוקה.
21. במהלך צלילת הרענון נבחנה רמת המיומנות של דורי ועידן בריקון מסיכה, גילוי וסת והנשמת בן זוג באמצעות הוסת המשני, ואולם לא נערך כל תרגול של עליית חירום אל פני המים, הכולל תרגול של הסרת חגורת משקולות וניפוח מאזן הציפה תוך כדי עליה לפני המים.
22. דורי ז"ל כשל בביצוע צלילת הרענון לאחר שלא עלה בידו לבצע כהלכה את תרגיל הסרת המסיכה בעומק של 3 מטרים מתחת לפני המים.
- בתרגול הראשון נכשל דורי לחלוטין בביצוע התרגיל - הכולל את הסרת המסיכה, פתיחת העיניים, לקיחת המסיכה וריקון המים ממנה - ולאחר שעצם את עיניו והתחיל לשאוף מי-ים דרך האף נאלץ המשיב 5 לסתום לו את האף ולהעלותו אל פני המים מעומק של 3 מטרים. בעודם מעל פני המים הסביר המשיב 5 לדורי ז"ל כי יש לו בעיה בהפרדה בין הפה לאף וכי נשימתו אינה מסודרת וביקש ממנו לחזור ולבצע את התרגיל.
- בתרגול החוזר אמנם עלה בידו של דורי ז"ל להוריד המסיכה ולרוקנה, אולם הוא עשה כן בעיניים עצומות ותוך שהוא סותם לעצמו את האף, וזאת בניגוד מוחלט לכללי הבטיחות.
23. דא עקא, המשיב 5 בחר להתעלם מכשלונו של דורי ז"ל בביצוע צלילת הרענון ואישר לו להצטרף לצלילה המודרכת שנערכה בהמשך אותו יום לאתר הצלילה "הסטי" ל" שנמצא בעומקים של כ-24-21 מטרים מתחת לפני המים.

24. הצלילה המודרכת, בה השתתפו דורי, עידן וצולל נוסף, נערכה בהדרכת המשיב 4 וקדם לה תדריך חלקי שלא כלל חזרה על מצבי חירום, נוהל סיוע לצולל במצוקה ונוהל עליית חירום אל פני המים תוך הורדת חגורת המשקולות וניפוח המאזן.
25. עובר לתחילת הצלילה הודיע המשיב 5 למשיב 4 כי לדורי ז"ל היו בעיות בריקון המסיכה במהלך צלילת הרענון, אך למרות זאת לא מנע המשיב 4 את השתתפותו של דורי ז"ל בצלילה. גם דורי ז"ל עצמו פנה למשיב 4 בנוגע לקשייו בריקון המסיכה וביקש ממנו להשגיח עליו שכן הוא עלול להיכנס ללחץ אם תיפול לו המסיכה, והמשיב 4 ענה לו כי ברור שישים לב אליו.
26. **אלא שחרף האמור לעיל החליט המשיב 4 כי במהלך הצלילה המודרכת ימוקס דורי ז"ל במרחק הגדול ביותר ממנו מבין הצוללים, ועל כן במהלך הצלילה הוביל המשיב 4 בראש הקבוצה, עידן והצולל הנוסף נמצאו משני צידי ובמרחק של כ-2 מטרים מאחוריו, ואילו דורי ז"ל מוקס בעמדת המאסף במרחק של כ-6 מטרים מאחורי המשיב 4.**
27. בעת ההעמקה לכיוון אתר הסטי"ל ערך המשיב 4 מספר "בדיקות הדדיות" של הצוללים בעודם בעומקים שונים, אשר מטרתן לסייע בידו לאבחן את מצבם ושלומם של הצוללים. הבדיקה מתבצעת ע"י סימן מוסכם (אוניברסלי) אותו מסמן המדריך לצולל, והצולל אמור להשיב למדריך שמצבו טוב, או לחילופין - לסמן לו על בעיה מסויימת.
28. כאשר הגיע המשיב 4 אל אתר הסטי"ל, הנמצא בעומק התחלתי של כ-21 מטרים, התמקמו עידן והצולל הנוסף בקרבתו, בעוד שדורי ז"ל נמצא עדיין בעומק של 17 מטרים לערך. בשלב זה ערך המשיב 4 בדיקה הדדית נוספת, ואולם בבדיקה זו לא השיב דורי למשיב 4 משום שהיה טרוד בסידור ציוד הצלילה שלו ולא שם לב לשאלה.
29. **ברם, חרף האמור לעיל וחרף מודעותו לחששותיו המוקדמים של דורי ז"ל ולבקשתו כי יקפיד להשגיח עליו - החליט המשיב 4 להתנתק מהקבוצה ולהיכנס אל תוך הסטי"ל, מבלי שהוא מודא כי מצבו של דורי ז"ל ומצב ציודו תקינים.**
30. בעת ניתוק הקשר בין המשיב 4 לדורי ז"ל ניתק הווסת מפיו של דורי. עידן ראה את דורי תופס את הווסת ומחזיר אותו לפיו, אולם לא הבחין ביציאת בועות אויר מהווסת כתוצאה מנשיפה או מלחיצה על כפתור הדרישה של הווסת, ועל כן הסיק כי דורי נכנס למצוקה מאחר שלא הצליח לרוקן את הווסת ממים לשם ביצוע נשימה תקינה.
31. מיד לאחר מכן ראה עידן כי דורי מתחיל לעלות במהירות אל פני המים, ולכן צלל אל עבר המשיב 4 וסימן לו על אשר ארע.
32. **לאחר שעידן סימן לו על מצוקתו של דורי ז"ל, הספיק המשיב 4 לראות את צלילתו של דורי בדרך אל פני המים, אולם הוא לא עלה מיד אחריה אלא בחר להישאר לצד הצוללים האחרים ולסמן להם להמתין לו על סיפון הסטי"ל.**
רק לאחר מכן פנה לכיוון דורי, אולם באותו שלב כבר לא ניתן היה לראותו עוד.

33. **בשעה 15:08**, כארבע דקות לאחר תחילת הצלילה המודרכת, החל המשיב 4 לעלות למעלה במטרה לחפש אחר דורי, אולם **משלא הבחין בו - חזר אל אתר הסטי "ל כדי להעלות את הצוללים האחרים אל פני המים**, תהליך אשר ארך דקות ארוכות וזאת מאחר שהצוללים לא אומנו בביצוע עליית חירום אל פני המים ולא יכלו לעשות כן לבדם.

34. במקביל הבחינה בדורי ז"ל הצוללת מיטל אורבך, שהייתה אותה עת ליד הרפסודה הסמוכה לאתר הסטי"ל, וראתה אותו מגיח לפני המים ומסמן בידיו תוך שהוא מתחיל לשקוע בחזרה. הצוללת לא פעלה לסייע בידו של דורי, אך סיפרה על האירוע למשיב 4 לאחר שזה עלה לפני המים עם הצוללים האחרים דקות ארוכות לאחר מכן.

35. **רק בשעה 15:19** החל המשיב 4 לצלול במטרה לחפש אחר דורי ז"ל במקום בו נראה לאחורונה ע"י הצוללת מיטל אורבך, וכדקה לאחר מכן מצא אותו שרוע על קרקעית הים, בעומק של 18.3 מטרים, כאשר מסיכת הצלילה מונחת על מצחו, חגורת המשקולות על מותניו וציוד הצלילה שלו (מאזן, וסת ומיכל) צף משמאלו כשהוא תפוס על זרוע שמאל שלו.

36. **הזמן שלקח לאתר את דורי ז"ל מרגע היעלמותו היה כ-12 דקות.**

37. דורי ז"ל הועלה אל פני המים כשהוא מחוסר הכרה, ללא דופק וללא נשימה, והועבר לטיפול רפואי בבי"ח "יוספטל", שם נפטר כעבור 7 שעות עקב כשל נשימתי וקריסת מערכות כללית שגרמו לדום לב.

38. **ויודגש:** העובדות שפורטו לעיל אינן נתונות במחלוקת בין העותרים למשיב 1, באשר הן מבוססות על חומר החקירה המשטרתי, הכולל את עדויותיהם של מר עידן פרידמן, גב' מיטל אורבך והמשיבים 3-5, כמו גם על תחקיר האירוע שנערך ע"י הרשות המוסמכת לצלילה ספורטיבית במשרד המדע, התרבות והספורט.

39. בתאריך 1.11.2004 החליטה פרקליטת מחוז דרום על סגירת תיק החקירה בקובעה כי "אין מחומר החקירה כדי לבסס כתב אישום נגד מאן-דהוא כאחראי לתאונה הכואבת בה מצא דורי ז"ל את מותו בטרם עת".
מצ"ב העתק החלטת פרקליטת מחוז הדרום, מסומן **נספח א'**

40. העותרים עררו בתאריך 3.3.2005 כנגד החלטתה של פרקליטת מחוז דרום למשיב 1, אשר הינו הגורם המוסמך להחליט בערר על סגירת תיק חקירה, וזאת על פי הוראת סעיף 64(א)(2) לחסד"פ.
מצ"ב העתק הערר, מסומן **נספח ב'**

41. בתאריך 8.5.2006 החליט המשיב 1 לדחות את עררם של העותרים.
מצ"ב העתק החלטת המשיב 1, מסומן **נספח ג'**

ג. עיקרי החלטתו של המשיב 1

42. המשיב 1 נימק החלטתו בכך שעל פי חומר הראיות וחוות הדעת המקצועיות לא נמצא קשר סיבתי בין התנהגותם של מי מהמשיבים 2-5 לבין האסון.

43. באשר למשיב 5, מדריך צלילת הרענון, נימק המשיב 1 קביעתו כדלקמן:
"במסגרת צלילת הרענון הציג המנוח כמפורט בעדויות מיומנויות צלילה המניחים (כד!) את הדעת, ולכן ע"פ ההנחיות בנושא, עבר המנוח את צלילת הרענון עם המלצה לשוב ולתרגל את תרגיל 'ריקון המסיכה'. לעומת זאת המנוח ביצע את תרגיל 'גילוי הווסת' בהצלחה ולא כל קושי, אך למרבה הצער, בצלילה עצמה הדבר לא צלח. לא נמצא קשר סיבתי בין יכולותיו של המנוח בתרגיל 'ריקון המסיכה', שבסופו של דבר שופרו, לבין האירועים שהובילו למותו".
[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]

44. באשר למשיב 4, מדריך הצלילה המודרכת, קבע המשיב 1 בהחלטתו בזו הלשון:
"כעולה מהדו"ח של רשות הצלילה ומעדויות שונות שנגבו, המנוח אמנם חשש מביצוע הצלילה לסטי"ל, אך נמנע מלשתף את המדריכים בחשש זה, ולכן לא ברורה הטענה כי מדריך הצלילה לאתר התעלם ממצוקתו של המנוח. החשש היחידי שהביע המנוח בפני המדריך היה בדבר הבעיה שלו עם המסיכה וזה אכן הבטיח שידאג לו בנושא. הצלילה עד הסטי"ל בוצעה בהתאם למצופה, כמפורט בעדותו של בן-שפרוט, כאשר המדריך מוביל את הקבוצה. בהתאם לעדותו של חברו של המנוח שצלל איתו, במהלך הצלילה מסיבה שאינה ברורה איבד המנוח את הוסת ולאחר שהחזירו לפיו החל לעלות במהירות אל פני המים. במצב דברים זה מתעורר ספק ממשי באשר ליכולתו של המדריך לסייע בידו של המנוח אף לו שמר על קשר עין איתו. מכל מקום לא נמצא קשר סיבתי בין התנהגות המדריך לבין קרות האסון".
[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]

45. המשיב 1 הוסיף ונימק קביעתו לעניין ניתוק הקשר הסיבתי ביחס למשיבים 4-5 כדלקמן:
"על פי חוות הדעת הפתולוגית: 'לא ניתן לשלול באופן מוחלט כי הדימום התת עכבישי מקורו בנזק לכלי דם בבסיס או בתוך המוח, והוא זה שגרם למצוקה אותה סימן המנוח בעת שצף אל פני המים, ובהמשך לטביעה'. בממצא זה יש כדי להטיל ספק בדבר הקשר בין פעולות המדריכים לבין האסון".

46. באשר למשיבים 2-3 נימק המשיב 1 החלטתו כדלקמן:
"לעניין תפקודם של מועדון הצלילה ומר עמי בן צבי, במסגרת החקירה אכן נתגלו ליקויים רבים בתפקוד המועדון, אך קיים קושי ממשי בהוכחת הקשר הסיבתי בין ליקויים אלו לבין מותו של המנוח".

47. לעניין תקינות ציוד הצלילה ציין המשיב 1 בהחלטתו, כי "הציוד נבדק מספר פעמים במעבדות שונות ונקבע כי קיימת סבירות גבוהה שציוד הצלילה של המנוח היה תקין והייתה אפשרות של נשימה נינוחה מהווסת".

48. לעניין הצלילה לאתר הסטי"ל ציין המשיב 1 בהחלטתו, כי "האתר נמצא בעומקים שונים שנעים בין 18 ל-23 מטרים, ובהתאם לתקנות הצלילה הספורטיבית (תעודות) תש"ס 1980, לא הייתה מניעה שהמנוח יצלול לאתר כל עוד אינו מעמיק מעבר ל-20 מטרים".

ד. תמצית נימוקי העתירה

49. כאמור בפתח עתירה זו, החלטתו של המשיב 1 - על כלל נימוקיה - לוקה בחוסר סבירות קיצוני ובשגיאות היורדות לשורשו של עניין, גלום בה עיוות דין והיא אף ניתנה בסתירה מפורשת לאינטרס הציבור.
50. קביעותיו העובדתיות של המשיב 1, עליהן הוא נסמך בהחלטתו, מנוגדות בתכלית הניגוד לעדויותיהם המפורשות של המשיבים 3-5 עצמם, כמו גם לעדותו של עד הראיה עידן פרידמן.
51. כמו כן, קביעותיו העובדתיות של המשיב 1 - המהוות, כאמור לעיל, בסיס להחלטתו - אינן עולות בקנה אחד עם מסקנות תחקיר האירוע שנערך ע"י הרשות המוסמכת לצלילה, בו נמתחה ביקורת מקצועית קשה על התנהלותם של המשיבים 2-5 אשר גרמה ותרמה באופן ישיר לקרות האסון.
52. **במלים אחרות**: הממצאים העובדתיים, אשר שימשו בסיס לקביעתו של המשיב 1 בדבר העדר קשר סיבתי בין התנהגותם של המשיבים 2-5 לבין קרות האסון, מנוגדים לכל חומר הראיות שנאסף במהלך החקירה המשטרתית, שכן **אין ולו עדות עובדתית אחת או חוות דעת מקצועית אחת שיש בה כדי לתמוך בקביעותיו ובמסקנותיו של המשיב 1**.
53. זאת ועוד: המשיב 1 לא התייחס בהחלטתו לאמור בחוות דעתו המקצועית ובעדותו המשטרתית של **מר עודד בן-שפרוט**, מדריך צלילה בכיר אשר שימש יו"ר ועדת ההדרכה של ההתאחדות הישראלית לצלילה וקצין בטיחות צלילה של המכון הבינאוניברסיטי באילת, וכן לא התייחס המשיב 1 לחוות דעתו המקצועית של **מר מאיר משולם**, מדריך צלילה וחבר הנהלת ההתאחדות הישראלית לצלילה, אשר הובא כמומחה מטעמם של העותרים. **שני המומחים גם יחד מתחו ביקורת קשה על מחדליהם של המשיבים 2-5 בשמירה על שלוםם ובטחונם של הצוללים ועל הכשלים והחריגות מהנהלים שגרמו למותו של דורי ז"ל**.
54. המשיב 1 אף שגה בניתוח מסקנות חוות הדעת הפתולוגית באשר לסיבת המוות, ולא נתן דעתו לכך שבפני הפתולוג לא עמדו כל העובדות הרלוונטיות לצורך ביסוס חוות דעתו.
55. לאור האמור לעיל, לא היה כל בסיס לקביעה בדבר שלילת קיומו של קשר סיבתי בין התנהגותם של המדריכים, המשיבים 4-5, לבין קרות האסון. כך גם חרג המשיב 1 בצורה קיצונית ממתחם הסבירות מששלל בהחלטתו את הקשר הסיבתי שבין הליקויים הרבים שנמצאו בתפקודם של המשיבים 2-3 לבין קרות האסון.
56. זאת ועוד: החלטתו של המשיב 1 ניתנה בסתירה מפורשת לאינטרס הציבור לקיים פיקוח על נותני השירותים בענף הצלילה, תוך שמירה מקסימלית על בטיחות העוסקים בצלילה ועל אכיפת הוראות הבטיחות החיוניות לעיסוק בספורט מסוכן זה. באופן זה מתעלמת החלטתו של המשיב 1 מהסכנה הנשקפת לציבור הצוללים בשל אי אכיפת כללי הזהירות בענף הצלילה המודרכת, וזאת על אף שהן הרשות המוסמכת לצלילה והן מדריכי הצלילה עודד בן-שפרוט ומאיר משולם התריעו בבירור בחוות דעתם כנגד הקלות הבלתי נסבלת שבה מאפשרים לצולל בלתי מיומן לצלול ללא הדרכה מתאימה והכנה הולמת.
57. כל אלו מצדיקים את התערבותו של בית דין נכבד זה לצורך שינוייה של ההחלטה, והכל על פי ההלכה הפסוקה שנקבעה לעניין סמכות התערבות בג"צ בהחלטות של רשויות התביעה, בין היתר בבג"צ 4550/94 אישה נ' היועץ המשפטי לממשלה, פד"י מט(5) 859, 871.

ה. נימוקי העתירה בנוגע למשיב 5 ולצלילת הרענון

58. קביעתו של המשיב 1 בהחלטתו - לפיה "במסגרת צלילת הרענון הציג המנוח כמפורט בעדויות מיומנויות צלילה המניחים את הדעת, ולכן ע"פ ההנחיות בנושא, עבר המנוח את צלילת הרענון, עם המלצה לשוב ולתרגל את תרגיל 'ריקון המסיכה' - נוגדת את עדויותיהם של הנוכחים בצלילת הרענון ומתעלמת מממצאי חוות הדעת המקצועיות של הרשות המוסמכת לצלילה ושל המדריכים המומחים עודד בן שפרוט ומאיר משולם.

59. **במלים אחרות**: לקביעה עובדתית זו אין כלל תימוכין במסכת הראיות שבתיק החקירה.

60. על פי העדויות שיפורטו להלן, במהלך צלילת הרענון לא הפגין דורי ז"ל כישורי צלילה נאותים המאפשרים צלילה לאתר הסטי"ל, ולפיכך על רקע ביצועיו הנושלים בצלילת הרענון מנועים היו המשיבים 2-5 מלאפשר לדורי ז"ל להשתתף בצלילה המודרכת, ומשלא עשו כן - הרי שקיים קשר סיבתי ברור בין מחדלם זה לבין קרות האסון.

61. אשר על כן, מסכת הראיות במלואה צריכה הייתה לחייב את המשיב 1 לקבוע בבירור כי העובדה שהמשיבים 2-5 איפשרו לדורי ז"ל להשתתף בצלילה המודרכת על אף כשלונם הברור בצלילת הרענון גרמה באופן ישיר למותו.

62. א. **המשיב 5** מסר במהלך התחקיר שנערך ע"י הרשות המוסמכת לצלילה דברים כדלקמן לעניין ביצוע צלילת הרענון (בעמ' 1-2 לעדותו אשר צורפה כנספח לתחקיר):

"התחלתי את התרגילים עם דורי בהסרת מסיכה, הוא גילה קושי בתרגיל ברצוני לציין שכבר על היבשה דורי אמר לי שיש לו בעיה בפתיחת עיניים מתחת למים וביקשתי שינסה בגלל החשיבות שיש לפתיחת עיניים מתחת למים. היה לו קושי עם התרגיל והנשימה שלו לא הייתה מסודרת כל כך והעליתי אותו למעלה. הסברתי לו כי מקור הבעיה הוא היפרדות. זה הפרדה בין פה לאף ונשימה לא מסודרת. ירדנו שוב, אמרתי לו שישב והמשכתי את אותו תרגיל עם כל השאר. הוא שקע לבד בכוחות עצמו והמשכתי את התרגיל עם עידן וג' ז', ולאחר מכן ביצע את התרגיל שוב והפעם ביצע את התרגיל טוב הסיר המסיכה תוך עצימת עיניים. ניסה לפתוח את העיניים והחזיר את המסיכה. הוא היה בארבעה מחזורי נשימה ללא מסיכה, החזיר את המסיכה ורוקן בצורה משביעת רצון. יכול להיות יותר טוב, אבל מבחינתי האמירה משביעת רצון מתייחסת לעובדה שהוא הצליח לבצע את התרגיל".

[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]

ב. המשיב 5 נשאל בתחקיר האם, נחה את דורי ז"ל לבצע שוב את תרגיל ריקון המסיכה שלא הצליח לו, ומשיב בעמ' 3 לעדותו בזו הלשון:

"ראיתי כבר במשך שבע השנים שבהם אני מדריך צוללים במצב גרוע יותר ממנו, ולכן לא מצאתי לנכון לבצע לו תרגיל חוזר בנושא המסיכה".

ג. בהמשך עדותו בעמ' 3 מציין המשיב 5 כי בסיום צלילת הרענון עדכן את המשיב 4 לגבי הצוללים "שאחד מהם קצת חלש".

מצ"ב עותק מתחקיר האירוע של הרשות המוסמכת לצלילה, מסומן נספח ד'

63. א. **עידן פרידמן** התייחס אף הוא במסגרת התחקיר שערכה הרשות המוסמכת לצלילה לתפקודו של דורי ז' ל בצלילת הרענון, כעולה מהאמור בממצא מס' 27 שבעמ' 6 לתחקיר המסומן **נספח ד'**, כדלקמן:

"לטענת עידן, התרגיל כלל להוריד מסיכה, לתת אותה לרונו ואח"כ ללבוש אותה חזרה ולרוקן אותה. כשביצע דורי ז' ל את התרגיל בפעם השנייה הוא ביצע אותו מבלי לפתוח את העיניים, הוא הסיר את המסיכה וסתם לעצמו את האף באמצעות האצבעות אבל הוא הצליח לרוקן את המסיכה. כשחבש את המסיכה הוא רוקן אותה ורונו סימן לו שנשארו עוד קצת מים במסיכה וביקש ממנו להמשיך והוא הצליח לרוקן אותה עד הסוף".

[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]

ב. **במלים אחרות**: גם במהלך התרגול החוזר לא הצליח דורי ז' ל לבצע הפרדה מוצלחת בנשימה בין האף לפה, וגם לא הצליח לבצע את התרגיל בהצלחה באופן עצמאי.

64. א. על פי העדויות הנ"ל קבעה **הרשות המוסמכת לצלילה** ממצא ברור וחד משמעי ביחס לכישוריו של דורי ז' ל בתרגיל הסרת המסיכה וריקונה כדלקמן (ממצא מס' 29 בעמ' 4 לתחקיר המסומן **נספח ד'**):

"עידן וג' ז' תורגלו פעם אחת בתרגיל הסרת המסיכה ודורי ז' ל פעמיים, מהם פעם אחת לא הצליח ופעם שנייה ביצע את התרגיל ברמה ירודה".

[ההדגשה אינה במקור / א.ח.]

ג. בהתייחסה למשיב 5 מציינת הרשות המוסמכת לצלילה בעמ' 17 לתחקיר המסומן **נספח ד'** כי יש חשד שהמדריך לא שם לב ולא היה החלטי לגבי רמת הצלילה של דורי ז' ל.

ד. לאור האמור לעיל קובעת הרשות המוסמכת לצלילה מפורשות בפרק הליקויים לתחקירה כי העובדה שמרכז הצלילה איפשר את צלילתו של דורי ז' ל באתר הסטי"ל על אף שהוא הוסמך כצולל דרגה א' בלבד ולמרות שלא הפגין כישורי צלילה נאותים גרמה באופן ישיר לתאונה (ר' בעמ' 12 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).

65. א. למסקנה זו הגיע גם המומחה **עודד בן שפרוט**, אשר מסר בעדותו במשטרה (בעמ' 1, שורות 11-15) כדלקמן:

"צולל שלא מצליח להוציא מים מהמסיכה יש לו בעיה רצינית מאוד במיומנות הבסיסית ביותר בצלילה. המדריך לא היה צריך לאפשר לו להמשיך לצלול".

ב. מר בן שפרוט הוסיף ומסר בעמ' 2 לעדותו (בשורות 3-7) בזו הלשון:

"לפי דעתי, המדריך שביצע את הצלילת רענון היה צריך לשים לב שיש פה צולל חסר נסיון עם בעיה רצינית במיומנות שלו ולפעול בהתאם וליידע ולא לתת לו לצלול ובטח לא צלילה לסטי"ל".

ג. ועוד העיד מר בן שפרוט בעמ' 3 (בשורות 4-6) כדלקמן:

"לפי דעתי, הצוללן לא הראה מספיק מיומנות ולכן המועדון היה צריך לעלות על זה ולא לאפשר לו לצלול ויש פה רשלנות".

מצ"ב עותק מעדותו של עודד בן שפרוט במשטרה, מסומן **נספח ה'**

66. א. כל האמור לעיל מתיישב גם עם חוות דעתו של מאיר משולם, בה נכתב בעמ' 6 (בסעיפים 17'-7') כדלקמן:

- ו. אי עמידה במבחנים מחייבת את המדריך להזמין את המרוענן לצלילת רענון נוספת ולמנוע ממנו את האפשרות להמשיך ולצלול מבלי שיעבור בהצלחה את המבחן. על המדריך לציין זאת ביומן הצלילות של המרוענן וכל זאת למען בטיחותו של המרוענן - תבנית ביצוע צלילת רענון.
- ז. עניין זה אף צוין באופן מפורש בסעיף 11 למסמך האתיקה למדריכים, ושם נכתב 'מתחייב המדריך להימנע מעשיית ויתורים, קיצורי דרך ו/או להתעלם או לנהוג בעצימת עיניים לגבי חניכים מתקשים, במקרים כגון אלו המדריך מתחייב ליידע את החניך באשר לפגמים ומליץ בפניו באשר לאופן שעליו להשלים את הכשרתו'."

67. ב. מר משולם הוסיף וקבע לעניין אחריותו של המשיב 5 בעמ' 7 לחוות דעתו (בסעיפים 7'ג'-7'ז') כדלקמן:

- יג. לא זו אף זו, רונן בחר להעלים עין מכישלונו של דורי בתרגיל הסרת המסכה ובחר שלא לרשום זאת ביומן הצלילה ולדווח.
- יד. אי דיווח כאמור, כמו גם אי ציון ביומן הצלילה על הבעיה, הכשירו את דורי להמשיך בצלילות, חרף העובדה שלא היה כשיר לעשות כן.
- טו. דיווח כאמור, היה מונע מדורי את המשך צלילתו המודרכת, כמו גם תדרוך מלא ונכון היה מאפשר לדורי לנהוג בצורה נכונה עת נכנס למצוקה וכן היה מאפשר לו לצוף על פני המים.
- טז. יש לראות במחדליו של רונן - אי תדרוך מלא, אי תרגול מלא תוך עצימת עיניים במקומות שאסור לעוצמם - כאחראי בין באופן ישיר ובין באופן עקיף למותו של דורי.
- יז. רונן היה חייב לאסור על דורי לצלול בקבוצה ולחייב אותו בצלילת רענון נוספת."

מצ"ב עותק מחוות דעתו של מר מאיר משולם, מסומן נספח ו'

67. סיכום ביניים:

- א. המומחים אחידי דעים כי לאור ביצועיו הירודים של דורי ז"ל בצלילת הרענון אסור היה למשיבים 2-5 לאפשר לו להשתתף בצלילה המודרכת אשר הביאה למותו.
- ב. גם המשיב 5 עצמו הודה בתחקיר הרשות המוסמכת לצלילה כי לא היה מרוצה לחלוטין מביצועיו של דורי ז"ל, אשר הוגדר על ידו כצולל "קצת חלש", וכי הסיבה בעטייה אישר לו להשתתף בצלילה המודרכת היא "שקיימים גם צוללים גרועים יותר".
- ג. זאת ועוד; עצם העובדה שהמשיב 5 המליץ לדורי ז"ל להוסיף ולתרגל את ריקון המסיכה לאחר צלילת הרענון מחזקת המסקנה כי הוא לא סבר שדורי ערוך ומוכן לביצוע הצלילה המודרכת.
- לא למותר לציין כי לדורי ז"ל לא הייתה כל אפשרות לערוך תרגולים נוספים לפני הצלילה המודרכת, מאחר שזו תוכננה להמשך אותו יום, מיד לאחר ארוחת הצהריים.
- ד. לפיכך, למסקנת המשיב 1 - לפיה ע"פ ההנחיות עבר דורי ז"ל את צלילת הרענון לאחר שהפגין מיומנויות המניחות את הדעת - אין על מה שתסמוך.
- ה. מסכת הראיות שהובאה לעיל צריכה הייתה לחייב את המשיב 1 לקבוע כי דורי ז"ל כשל בביצוע צלילת הרענון, ועל כן העובדה שהמשיבים 2-5 איפשרו לו להשתתף בצלילה המודרכת גרמה באופן ישיר למותו.

68. המשיב 1 מבקש לנתק בין כשלונו של דורי ז"ל בתרגיל ריקון המסיכה בצלילת הרענון לבין כשלונו בגילוי הווסת והשבתו לפיו בצורה תקינה במהלך הצלילה המודרכת עצמה. לגישתו של המשיב 1, בשל האמור לעיל "לא נמצא קשר סיבתי בין יכולותיו של המנוח בתרגיל 'ריקון המסיכה', שבסופו של דבר שופרו, לבין האירועים שהובילו למותו".
69. ואולם, מסקנה זו לוקה בחוסר סבירות קיצוני, כמו גם בחוסר הגיון פנימי, שכן אילו היו המשיבים 2-5 מבצעים עבודתם נאמנה וממלאים אחר חובת הזהירות שלהם כלפי דורי ז"ל - הוא לא היה אמור להשתתף כלל בצלילה המודרכת אשר הביאה בסופו של דבר למותו.
70. **במלים אחרות:** עצם השתתפותו בצלילה המודרכת הינה "הסיבה בלעדית אין" היוצרת את הקשר הסיבתי בין התנהגותם של המשיבים 2-5 לבין קרות האסון, וזאת לאור קשייו של דורי ז"ל בצלילת הרענון בביצוע תרגיל בסיסי ביותר הנחוץ לשהייה בטוחה מתחת לפני המים.
71. כאמור בחוות דעתו של מר משולם, מדריך הצלילה מחוייב להימנע מעשיית ויתורים, קיצורי דרך ו/או להתעלם או לנהוג בעצימת עיניים לגבי חניכים מתקשים (ר' סעיף 7' לחוות הדעת).
72. חובתו של מדריך הצלילה הינה בראש ובראשונה לשמור על בטיחותו של הצולל, על בריאותו ועל חייו, והוא מחוייב לספק לחניכיו הצוללים את שירותי הצלילה הטובים ביותר מבלי לפגוע ברמת הבטיחות ומבלי להפר את כללי ההדרכה (ר' סעיפים 6ב'-6ג' לחוות דעתו של מר משולם).
73. לאור האמור לעיל מנוע המשיב 1 מלבצע הפרדה מלאכותית בין התרגילים הבסיסיים השונים אותם מחוייב הצולל החניך לבצע בהצלחה מלאה במהלך צלילת הרענון לשם בחינת רמת מיומנותו ויכולתו להשתתף בצלילה המודרכת.
74. עצם כשלונו של דורי ז"ל בביצוע תרגיל בסיסי ביותר ההכרחי לביטחונו ולשלומו מתחת לפני המים מחייב המסקנה שהוא לא היה מוכן ומוכשר לביצוע הצלילה לאתר הסטי"ל בעומק של למעלה מ-20 מטרים מתחת לפני הים.
75. הדברים מקבלים משנה חומרה לאור חששותיו של דורי ז"ל מאובדן שליטה ומחרדה כפי שהובעו בפני המשיבים 4-5, המוכיחים כי הוא לא היה בטוח ביכולותיו ומהווים למעשה נבואה שהגשימה את עצמה, שהרי מתוך חרדתו בבדיקת הציוד שלו ומתוך מצוקתו באיבוד הווסת וחוסר מיומנותו לא פעל דורי ז"ל כמתחייב מתרגיל "גילוי הווסת", אותו ביצע בהצלחה אך שעות ספורות קודם לכן.
76. על פי גישתו של המשיב 1, אחריותם של המשיבים 2-5 לשלומו ולבטיחותו של דורי ז"ל מותנית בכך שהוא יקלע במהלך הצלילה המודרכת בדיוק לאותו קושי אליו נקלע בצלילת הרענון, ואולם גישה מעין זו מרוקנת מתוכן את הוראות הבטיחות האוסרות במפורש על צלילתו של חניך שנכשל בצלילת הרענון מכל סיבה שהיא.
77. אימוץ קו חשיבה זה עומד בסתירה מוחלטת לאינטרס הציבורי ועלול לגרום להפקרה מוחלטת של כללי הזהירות ונהלי הבטיחות להם מחוייבים המדריכים על פי חוק, אם ייקבע כעניין שבמדיניות שמדריכים לא ישאו באחריות לשלומם ולבריאותם של צוללים גם אם התירו להם לצלול חרף העובדה שאלו לא היו כשירים לעשות כן מבחינה בטיחותית.

78. חוסר הסבירות הקיצוני שבמסקנתו של המשיב 1 מתבטא גם בהתעלמותו המוחלטת מן הממצאים הברורים שהובאו בתחקיר הרשות המוסמכת לצלילה ביחס למיומנויותיו של דורי ז"ל בביצוע צלילת הרענון (בעמ' 15 לתחקיר המסומן **נספח ד'**) כדלקמן:

"הצלול דורי ז"ל לא היה צולל מיומן - לא הוכיח ביצועים בסיסיים בצולל טוב. צולל חדש שלא מסוגל לרוקן ולהפריד מים מתוך מסיכה בטמפרטורת מים סבירה, הינו חסר מיומנות בסיסית. אמת זו, והרגשה נכונה ידע הצולל עצמו והיה מודע היטב! זאת אני למד על פי ממצא 36.

אין אני יכול לקבוע האם ברמה זו סיים את קורס הצלילה, אם ההדרכה הייתה לקויה, אך ברור שברמה כזו הנו היה מסוכן לעצמו".

[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]

79. זאת ועוד; במסקנתו זו לא נתן המשיב 1 דעתו לעובדה שבמהלך צלילת הרענון לא הדריך המשיב 5 את דורי ז"ל לגבי התמודדות עם מצבי חירום ולגבי נוהל עליית חירום אל פני המים, וזאת בניגוד מוחלט לחובתו כמדריך המבצע צלילת רענון.

80. עידן פרידמן העיד בהקשר זה במסגרת התחקיר שנערך ע"י הרשות המוסמכת לצלילה, כעולה מהאמור בממצא מס' 45 בעמ' 6 לתחקיר (**נספח ד'**), כדלקמן:

"עידן לא זוכר כי במסגרת התדריך נאמרה אמירה ביחס להסרת חגורת משקולות או בנושא ניפוח מאזן בעת ההגעה אל פני המים, לא על ידי רונון ולא על ידי מעיין. עוד מתלונן עידן כי בדיעבד נראה לו לוקה בחסר שהם לא תודרכו ולא תורגלו בשני נושאים אלה (הסרת חגורת משקולות וניפוח מאזן בעת ההגעה אל פני המים) בצלילה הראשונה".

[ההדגשה אינה במקור / א.ח.]

81. אין ולא יכול להיות ספק כי תדרוך מלא ונכון יכול היה לאפשר לדורי ז"ל לנהוג בצורה תקינה ובטיחותית עת נכנס למצוקה וכן לאפשר לו לצוף על פני המים.

מסקנה זו עולה בבירור מתחקיר האירוע שבוצע ע"י הרשות המוסמכת לצלילה (**נספח ד'**), בו נכתב בעמ' 16 כדלקמן:

**"על פני המים: היה אמור הצולל להשליך את חגורת המשקולות!
תגובה זו הייתה משאירה אותו על פני המים.
על פי ממצא מס' 74 דבר חיוני זה (הצלה עצמית) לא נעשה".**

82. אילו היו דורי ז"ל וחבריו לצלילה בקיאים בטיפול במצבי חירום ומתורגלים בנוהל עליית חירום אל פני המים - לא היה פועל דורי ז"ל על דעת עצמו מתוך לחץ ופאניקה, וגם הצוללים האחרים יכולים היו להיחלץ לעזרתו בעצמם במקום לפנות בחוסר אונים למשיב 4.

83. בהקשר זה שגה המשיב 1 משלא נתן דעתו גם לאמור בסעיפים 7-י' ו-7-א' לחוות דעתו של מאיר משולם (**נספח ו'**) כדלקמן:

**י. צלילת הרענון חסרה תדרוך הולם ומלא כמחויב בהוראות ובנהלים הנגזרים מהחוק, תוך שימת דגש על מצבי חירום, תקלות ופתרון ומתן מענה לצולל במצוקה - דבר שהיה מאפשר ליתן מענה מהיר למצוקת דורי ע"י עידן ו/או ג' ז.
יא. עוד חסרה צלילת הרענון ביצוע תרגיל הסרת משקולות וניפוח מאזן תוך כדי עלייה לפני המים - דבר שהיה מביא לציפתו של דורי עת עלה לפני המים".**

84. לסיכום פרק זה:

- א. מארג הראיות מוכיח בבירור כי דורי ז"ל לא היה כשיר לביצוע הצלילה המודרכת לאור ביצועיו הירודים בצלילת הרענון וכן לאור חששותיו וחוסר בטחונו ביכולותיו במהלך הצלילה.
- ב. כך גם לא היה דורי ז"ל כשיר לביצוע הצלילה המודרכת מאחר שלא הודרך בנוגע להתמודדות עם מצבי חירום ולגבי נוהל עליית חירום אל פני המים.
- ג. המשיבים 2-5 פעלו ברשלנות ובניגוד למתחייב מהם על פי חוק באפשרם לדורי ז"ל להשתתף בצלילה המודרכת חרף כשלונו בצלילת הרענון וחרף העדר הדרכה הולמת, ולפיכך הם נושאים באחריות ישירה למותו של דורי ז"ל.
- ד. אשר על כן, קביעתו של המשיב 1 בדבר העדר קשר סיבתי בין התנהגותם של המשיבים 2-5 לבין מותו של דורי ז"ל לוקה בחוסר סבירות קיצוני, שכן היא מנוגדת לכל חומר הראיות ובמיוחד לחוות הדעת המקצועיות.
- ה. **במלים אחרות:** אין ולו בדל ראיה שיש בכוחו לשרת את המסקנות אליהן הגיע המשיב 1 בהחלטתו ביחס למשיב 5 ולהעדר הקשר שבין התנהגותו ומחדליו לבין תאונת הצלילה.
- ו. **ועוד:** שגה המשיב 1 משניסה לנתק בין רמת מיומנותו הירודה של דורי ז"ל בצלילת הרענון וכשלונו בביצוע תרגול בסיסי ביותר ההכרחי לצורך צלילה תקינה, לבין אירועי הצלילה המודרכת אשר הביאו למותו.
- ז. כשלונו בביצוע צלילת הרענון, מכל סיבה שהיא, מורה כי דורי ז"ל לא היה ערוך ומוכן לביצוע הצלילה המודרכת, וכי השתתפותו בה ללא המיומנויות המתאימות סיכנה את חייו ואת שלומו וגרמה באופן ישיר למותו.
- ח. לפיכך, **מסכת הראיות דלעיל צריכה הייתה לחייב את המשיב 1 לקבוע כי קיים קשר סיבתי ישיר בין יכולותיו של דורי ז"ל בצלילת הרענון לבין האירועים שהובילו למותו.**
- ט. כל האמור לעיל מלמד על חוסר הסבירות הקיצוני שבהחלטת המשיב 1 ועל המשגה החמור שנפל בה, המעמיד את ההחלטה בניגוד מוחלט לאינטרס הציבור שבאכיפת כללי הבטיחות וסטנדרט זהירות הולם בספורט הצלילה.
- י. מן הראוי היה להעמיד הסוגיה לפיתחו של בית המשפט, למען יקבע על פי חוות הדעת המקצועיות שהובאו לעיל את רמת הזהירות ההולמת בענף הצלילה המודרכת ואת סטנדרט ההתנהגות הראוי ל"מדריך צלילה סביר", אשר לאורם תיבחן אחריותו של המשיב 5 למותו של דורי ז"ל.
- יא. שאחרת נמצא עצמנו מעניקים גושפנקא לנוהג העבודה הקלוקל של המשיב 5, לפיו חניכים מוכשרים לצלילה רק משום שכבר היו בעבר צוללים גרוועים מהם שהורשו להשתתף בצלילה מודרכת.
- לאור האמור לעיל, לא היה כל מקום להורות על סגירת תיק החקירה כנגד המשיב 5 מן הטעם של העדר קשר סיבתי בין מעשיו לבין קרות האסון.

ו. נימוקי העתירה בנוגע למשיב 4 ולצלילה המודרכת

85. בהתייחסו לצלילה המודרכת התעלם המשיב 1 לחלוטין מכל מה שקדם לה, ובכלל זה התעלם המשיב 1 מהכשלים המהותיים שהתגלו בצלילת הרענון - אשר פגמו בכושרו של דורי ז' ל וגרמו למצוקה אליה נקלע, וכן מהימנעותם של המשיבים 4-5 ממתן תדריך בטיחות לגבי כללי ההתנהגות בצלילה, טיפול במצבי חירום, סיוע לצולל במצוקה ונוהל עליית חירום אל פני המים תוך הורדת חגורת המשקולות וניפוח המאזן - תדריך שיכול היה להציל את חייו של דורי ז' ל גם לאחר שנקלע למצוקה.
86. כך גם התעלם המשיב 1 באופן בוטה ממחדליו החמורים של המשיב 4 במהלך הצלילה המודרכת עצמה, כפי שבאו לידי ביטוי הן בעדותם של עידן ושל המשיב 4 עצמו, והן בחוות הדעת המקצועיות מטעם הרשות המוסמכת לצלילה ומטעם המומחים עודד בן-שפרוט ומאיר משולם.
87. **במלים אחרות:** לקביעותיו העובדתיות של המשיב 1 בנוגע לאירועי הצלילה המודרכת ולמעשיו ומחדליו של המשיב 4 אין כל ביסוס בחומר הראיות שבתיק החקירה.
88. על פי העדויות שיפורטו להלן, איפשר המשיב 4 לדורי ז' ל לצלול לאתר הסטי "ל על אף שהיה מודע היטב לאי כשירותו לביצוע הצלילה המתוכננת ואף הסתייג מביצוע הצלילה עימו לאתר. במהלך הצלילה התעלם המשיב 4 ממצוקותיו הברורות של דורי ז' ל חרף הקשיים האמורים לעיל, ולמעשה נטש אותו כליל במים ללא סיוע ו/או הדרכה הולמים.
89. לפיכך, מסכת הראיות צריכה הייתה לחייב את המשיב 1 לפסוק כי בנסיבות העניין, מתן ההכשר לדורי ז' ל להשתתף בצלילה המודרכת וכן מחדליו הבוטים של המשיב 4 במהלך הצלילה הם שהביאו למותו בטרם עת של דורי ז' ל.
90. א. **עידן פרידמן** הדגיש בעמ' 4 לעדותו בפני הרשות המוסמכת לצלילה (אשר צורפה כנספח לתחקיר המסומן **נספח ד'**) כי עובר לביצוע הצלילה המודרכת שיתף דורי ז' ל את המשיב 4 בחששו על כך שהוא עלול לשאוף מים דרך האף, והמשיב 4 הרגיעו באומרו שהוא נמצא בקשר עין עם הצוללים.
- ב. עוד מסר עידן בעמ' 3 לעדותו, כי דורי ז' ל ביקש מהמשיב 4 שישגיח עליו "כי אם נופלת ממנו המסיכה הוא נכנס ללחץ", והמשיב 4 ענה שהוא תמיד שם עין על החניכים וכי המשיב 5 עדכן אותו בנוגע לבעיה שיש לדורי עם המסיכה.
- ג. ועוד: כאמור לעיל, במסגרת התחקיר שערכה הרשות המוסמכת לצלילה הלין עידן על כך שהצוללים לא תורגלו ולא תודרכו בכל הנוגע להסרת חגורת המשקולות וניפוח המאזן בעת ההגעה אל פני המים (ר' ממצא מס' 45 בעמ' 6 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).
- ד. עוד הוסיף עידן לעניין נוהל העלייה אל פני המים כי "**בפעם הראשונה שעליתי למים ושחיתי לרפסודה, שחיתי לרפסודה, שחיתי ללא שניפחתי את המאזן, היה לי קשה ולכן ניפחתי אותו על דעת עצמי**" (ר' ממצא מס' 44 בעמ' 6 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).

91. א. גם **המשיב 4** הודה בעמ' 3 לעדותו בפני החוקר מטעם הרשות המוסמכת לצלילה (אשר צורפה כנספח לתחקיר המסומן **נספח ד'**) כי דורי ז' ל ציין בפניו שהייתה לו בעיה עם ריקון המסיכה בצלילת הרענון וביקש כי ישגיח עליו.
- ב. אלא שחרף הבטחתו הנ"ל מיקם המשיב 4 את דורי ז' ל במרחק של 6 מטרים ממנו, מאחורי הצוללים האחרים, כפי שהעיד בהודעתו הראשונה במשטרה מיום 10.3.2001 (בעמ' 1, שורות 4-5) כדלקמן:
- "אני ראשון, החבר של הבחור ודובר האנגלית מאחוריי, אחד בכל צד, ודורי אחרון בצורת משולש. דורי היה במרחק של 6 מטר ממני".
- מצ"ב עותק מהודעתו הראשונה של המשיב 4 במשטרה, מסומן **נספח ז'**
- ג. במסגרת חקירתו השנייה במשטרה הודה המשיב 4 כי היה רצוי שדורי כצולל בעייתי יהיה יותר קרוב אליו, אך הוא לא דרש זאת מאחר שדורי לא הראה שום סימן לפאניקה (עמ' 6 להודעה, בשורות 21-25).
- מצ"ב עותק מהודעתו השנייה של המשיב 4 במשטרה, מסומן **נספח ח'**
- ד. את מהלך הצלילה תאר המשיב 4 בעמ' 4 לעדותו בתחקיר של הרשות המוסמכת לצלילה כדלקמן:
- "התחלנו להעמיק כשלאחר 3-4 מטר של העמקה הסתובבתי לאחור לראות שהכל בסדר וזאת לאחר שבמעמד ההעמקה הראשוני הייתי על הגב וראיתי שהכל בסדר. שאלתי אם הכל בסדר, ענו לי שכן, המשכנו להעמיק. ב-11 מ' שאלתי עוד פעם ואני יודע שזה היה ב-11 מ' כי הסתכלתי על המחשב שלי, אחרי שנה וחצי של עבודה אני יודע שתמיד יש בעיות על המדרון של הסטי"ל, שאלתי אם הכל בסדר, דורי לא ענה לי אבל השניים האחרים כן ענו לי. דורי לא ענה לי כיוון שהיה עסוק בטיפול בציוד שלו".
- [ההדגשה אינה במקור / א.ח.]
- ה. המשיב 4 הוסיף ותאר את ההגעה לאתר הסטי"ל בעמ' 5 לעדותו בזו הלשון:
- "הגעתי לסטי"ל, זרקתי מבט לאחור וראיתי שכולם מאחוריי, הגעתי בין הגשר לחור הקדמי, נכנסתי לחור. בשלב זה עידן וג' היו מעל הסיפון ודורי עדיין לא הגיע אליו".
- [ההדגשה אינה במקור / א.ח.]
92. א. על סמך העדויות האמורות לעיל פסקה **הרשות המוסמכת לצלילה** באופן ברור וחד משמעי בתחקירה כי המשיב 4 תיפקד "**בצורה חובבנית, לא מקצועית, שתרמה באופן ישיר למקרה האסון**" (ר' עמ' 17 לתחקיר האירוע המסומן **נספח ד'**).
- ב. על פי מסקנות הרשות המוסמכת לצלילה, "הצלילה לסטי"ל בוצעה למרות ותוך התעלמות מהחששות אותן הביע דורי ז' ל בפני המדריך. כלל יסוד הוא כי מי שאינו בטוח ביכולתו לבצע צלילה לא יבצע אותה" (ר' עמ' 12 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).
- ג. הרשות המוסמכת לצלילה מוסיפה וקובעת, כי "מבנה קבוצת הצוללים במים לא היה סביר משום שהצולל הבעייתי ביותר והפחות מיומן היה במרחק הגדול ביותר מהמדריך וכך כאשר נקלע למצוקה המדריך לא היה זמין ונגיש כדי לסייע לו" (ר' עמ' 12 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).

ד. עוד עולה מהתחקיר, כי "משראה מעיין שדורי ז"ל לא עונה לו בבדיקה ההדדית שביצע טרם כניסתו לחור הסטי"ל היה עליו לגשת אליו לסייע בידו לפתור את הבעיה שבה התעסק. פעולה זו הכרחית ביחס לכל צולל בצלילה מודרכת, קל וחומר אצל צולל עם ה'רקע' של דורי ז"ל" (ר' עמ' 12 לתחקיר המסומן נספח ד').

ה. הרשות המוסמכת לצלילה מוסיפה וקובעת כי "קבוצת הצוללים לא תורגלה בניפוח מאזן בעת ההגעה אל פני המים ולטענת עידן היא לא תודרכה לא במסגרת צלילת הרענון ולא במסגרת התדריך שלפני הצלילה המודרכת בדבר הצורך / החובה בסיום העליה בעת ההגעה אל פני המים לנפח את מאזן הציפה" (ר' עמ' 14 לתחקיר המסומן נספח ד'), וכי מחדל זה תרם אף הוא להיווצרות התאונה.

א. 93. המומחה מאיר משולם קבע אף הוא בחוות דעתו, כי מחדליו של המשיב 4 בביצוע הצלילה המודרכת (כפי שהובאו לעיל), יחד עם מחדליו הנוספים באי תכנון הצלילה ואי בדיקת הציוד והתאמתו לצולל טרם כניסתו למים, הם שגרמו למותו של דורי ז"ל ויש בהם כדי ללמד על חובבנותו של המשיב 4 ועל חוסר האכפתיות שלו לגבי הצוללים עימו (ר' סעיף 6כט לחווה"ד המסומנת נספח ו').

ב. לעניין אי ביצוע הבדיקה ההדדית קובע מר משולם בעמ' 4 לחווה"ד (בסעיפים 6א-6ב) כדלקמן:

י. בדיקת ההדדיות באה ללמד את המדריך באם הכל כשורה, לרבות מצבו של הצולל, ציודו ונוחיותו מתחת למים

יא. תקלה בציוד הצלילה, ו/או הרגשת אי נוחות בעומק זה, מהווה בעיה קשה לצולל, קל וחומר לצולל כמו דורי - חסר ניסיון ואשר הביע חששו מצלילה זו.

יב. מעיין התעלם מהמצוקה אליה נכנס דורי ולא ווידא טרם היכנסו אל תוך הסטי"ל (תא התותח) כי דורי בסדר, כמו גם ציודו. בכך סיכן מעיין את חייו של דורי ובטיחותו, כמו גם של שאר הצוללים."

ג. באשר למודעותו של המשיב 4 לחששותיו של דורי ז"ל מפני ביצוע הצלילה החווה מר משולם דעתו בעמ' 4 (בסעיף 6גג-יד) בזו הלשון:

יג. יתרה מזו, בחירת סידור הקבוצה במבנה של יהלום עת צללו לאתר - דבר המנוגד להנחיות - כאשר המאסף שנקבע הינו דורי בעצמו - צולל בעל הרמה הנמוכה ביותר מבין יתר צוללי הקבוצה, חסר ניסיון ואשר הביע את חששותיו הרבות - היווה נדבך נוסף לסיכון חייו וביטחוננו של דורי ע"י מעיין.

ויודגש, כלל ברזל - צולל המביע חששו מפני צלילה לא מבצע הצלילה. על מעיין חלה החובה שלא לאפשר לדורי לרדת לצלילה עת הביע חששו, ולכל היותר היה אמור להיצמד אליו כבן זוג לצלילה ולא להציבו כמאסף.

יד. בהתעלם מעיין מהחוקים והכללים באשר לסידור מבנה הקבוצה, בדיקת ההדדיות תוך שמירה של 'יישור קו' עם הצוללים טרם כניסתו אל אתר הסטי"ל על גבי סיפון, אי בדיקת ציוד הצלילה טרם הכניסה למים, אי מתן תדריך כראוי תוך פירוט מצבי חירום וחוסר תשומת ליבו לחששו של דורי, גרם במחדליו אלו לסיכון מיותר של ביטחון ושלום כל הקבוצה בכלל ולדורי בפרט."

[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]

ד. עוד הוסיף מר משולם לעניין תפקודו של המשיב 4 לאחר שנודע לו על עלייתו המהירה של דורי ז' ל אל פני המים בעמ' 5-6 לחוות דעתו (בסעיפים 6'כד-6'כז) כדלקמן:

"כד. יתרה מזו, מעיין בחר שלא להעביר תדריך מקיף ומלא - אי חזרה על מצבי חירום ותדרוך בנוגע לסיוע לצולל במצוקה - אשר גרמו לבזבוז זמן במצב קריטי ולניתוק דורי מהקבוצה.

מעיין כמדריך צלילה לא ביצע נוהל שליטה והובלה בקבוצת צוללים, כמתבקש על-פי חוק.

בחירתו של עידן לקרוא למעיין במקום להיחלץ באופן מיידי לעזרתו של דורי נבעה מחוסר מיומנות שהיה אמור להתרענן בהינתן תדריך ראוי.

כה. זאת ועוד; מעיין אף לא בחר להעביר בתדריך נוהל הורדת חגורת משקולות תוך ניפוח מאזן - דבר שהיה גורם לציפתו של דורי.

כו. דורי עלה לפני המים כאשר עדיין היה בהכרה - נפנף בידיו לכיוון מיטל.

כז. שקיעתו המהירה של דורי, יחד עם העובדה כי חגורת המשקולות נמצאה עליו ובמקביל המאזן ומיכל הצלילה נמצאו בשלבי הורדה ממנו, מלמדים על חוסר מיומנותו - שלא באשמתו - כיצד לנהוג במצב שכזה, לא כל שכן עת הגיעו לפני המים.

יצוין כי המאזן יחד עם מיכל הצלילה מסייעים לציפת הצולל, שלא כמו חגורת המשקולות שמטרתה לגרום לשקיעת הצולל.

עוד יצוין, כי במידה ודורי היה מסיר מעליו את כל ציוד הצלילה לרבות חגורת המשקולות, הרי שחליפת הצלילה שלבש הייתה גורמת לציפתו".

[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]

ה. מר משולם סיכם חוות דעתו לגבי מחדליו של המשיב 4 והקשר הישיר ביניהם לבין מותו של דורי ז' ל בעמ' 6 (בסעיף 6'כח) באלו המלים:

"לאור האמור דלעיל, באם מעיין היה נותן מענה מיידי למצוקתו של דורי עת הבחין כי הלה מתעסק עם ציודו, כמו גם היה מתעקש כי דורי ישיב לו בדבר מצבו, כמו גם היה ממתין לדורי על סיפון הסטי"ל טרם נכנס אליו, כמו גם היה מצמיד לדורי בן זוג ומחלק את הקבוצה לזוגות בהתאם לרמתם, כמו גם היה מתדרך כראוי בדבר מצבי חירום ומתן סיוע לצולל במצוקה, היה בכך כדי למנוע את מותו של דורי אברנאל ז' ל".

94. סיכום ביניים:

- א. מסכת הראיות שהובאה לעיל מורה על שורת מחדלים קשים ובוטים של המשיב 4, אשר גרמו באופן ישיר למותו של דורי ז' ל במהלך הצלילה המודרכת.
- ב. המשיב 4 התעלם מחששותיו של דורי ז' ל לגבי יכולתו לבצע הצלילה ופעל בניגוד לכללי הזהירות והבטיחות עת אישר לו לצלול חרף חששותיו וחוסר בטחונו.
- ג. המשיב 4 אף הגדיל רשלנותו בכך שמיקם את דורי ז' ל בעמדת המאסף ובמרחק של 6 מטרים ממנו, באופן שלא איפשר מתן תשומת לב מיוחדת לדורי ז' ל למרות בקשתו המפורשת שנבעה מחששותיו.
- ד. זאת ועוד; המשיב 4 התעלם מקשייו של דורי ז' ל עם ציודו למרות שידע כי מדובר בצולל חלש ובעייתי שביקש השגחה אישית ולא נתן מענה מיידי למצוקתו של דורי ז' ל.
- ה. המשיב 4 בחר לנתק מגע וקשר עין עם הצוללים ולהיכנס לבדו אל תוך הסטי"ל עוד בטרם הגיע דורי ז' ל למקום בטוח בקרבתו של סיפון הסטי"ל והצוללים האחרים.

- ו. המשיב 4 לא הדריך את הצוללים בנוגע למצבי חירום ומתן סיוע לצולל במצוקה, מחדל שגרם לכך שעידן לא נחלץ לעזרתו של דורי ז"ל מיד כשהבחין במצוקתו, ובמקום זאת פנה למשיב 4 ובכך אבד זמן יקר וניתק הקשר עם דורי ז"ל.
- ז. המשיב 4 לא הדריך את הצוללים בנוהל הורדת חגורת משקולות תוך ניפוח מאזן, פעולה שיכולה הייתה להציל את חייו של דורי ז"ל ולגרום לציפתו עת הגיע לפני המים. מחדלו של המשיב 4 גרם לכך שדורי שקע אל קרקעית הים כשצוודו עליו.
- ח. שורת המחדלים הקשים האמורה לעיל הביאה את הרשות המוסמכת לצלילה לקבוע כי המשיב 4 תיפקד "בצורה חובבנית, לא מקצועית, שתרמה באופן ישיר למקרה האסון".

95. האמור לעיל שולל מכל וכל את סבירות קביעתו של המשיב 1 בהחלטתו - לפיה "הצלילה עד הסטי"ל בוצעה בהתאם למצופה, כמפורט בעדותו של בן-שפרוט, כאשר המדריך מוביל את הקבוצה. בהתאם לעדותו של חברו של המנוח שצלל איתו, במהלך הצלילה מסיבה שאינה ברורה איבד המנוח את הוסת ולאחר שהחזירו לפיו החל לעלות במהירות אל פני המים. במצב דברים זה מתעורר ספק ממשי באשר ליכולתו של המדריך לסייע בידו של המנוח אף לו שמר על קשר עין איתו. מכל מקום לא נמצא קשר סיבתי בין התנהגות המדריך לבין קרות האסון".

[ההדגשה אינה במקור / א.ח.]

96. קביעתו של המשיב 1 - כאילו סיבת האסון הינה כשל בלתי ברור בגילוי הווסת ועלייה מהירה של דורי ז"ל אל פני המים, ובשל כך מנותק הקשר הסיבתי בין התנהגות המשיב 4 למותו של דורי ז"ל - מתעלמת כליל מחובת הזהירות ומכללי הבטיחות לאורם מחוייב היה המשיב 4 לפעול הן לכל אורך הצלילה והן בתדריך שקדם לה.

97. אילו נהג המשיב 4 על פי כל הכללים והנהלים המחייבים - לא צריך היה דורי ז"ל ליטול כלל חלק בצלילה שהביאה למותו, או למצער - היה נמצא בקשר עין ובצמידות למשיב 4 לכל אורך הצלילה, כך שיכול היה לקבל סיוע מיידי למצוקתו עם הווסת.

כל אלו לא נעשו, ולפיכך לא ברור הכיצד ניתן לטעון לניתוק הקשר הסיבתי במקרה כזה.

98. זאת ועוד; קביעתו זו של המשיב 1 אינה יכולה לעמוד ולו מן הטעם הפשוט שהוראת סעיף 309(5) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 קובעת מפורשת כי יראו אדם כאילו גרם למותו של אדם אחר, אף אם מעשהו או מחדלו לא היה גורם למוות, אילולא נצטרף עמו מעשה או מחדל של האדם שנהרג או של אדם אחר.

99. לפיכך, עצם העובדה שדורי ז"ל עלה במהירות אל פני המים לאחר שאיבד את הווסת ולא הצליח להתקינו מחדש אינה יכולה לפטור את המשיב 4 מאחריות גם אם לגישתו של המשיב 1 "קיים ספק ממשי באשר ליכולתו לסייע בידו של המנוח אף לו שמר על קשר עין איתו", וזאת מאחר שמחדליהם המוקדמים של המשיבים 5-2 כפי שפורטו לעיל הן לגבי צלילת הרענון והן לגבי הצלילה המודרכת הם שהביאו לכך שדורי ז"ל השתתף בכלל בצלילה המודרכת שגרמה למותו.

100. אשר על כן, המשיב 1 שגה שגיאה קשה בהתעלמו ממכלול העדויות ומחוות הדעת המקצועיות שפורטו בהרחבה לעיל ולא נתן להן כל משקל בעת קבלת ההחלטה.

101. במיוחד אמורים הדברים בכל הנוגע לקביעתו של המשיב 1, לפיה "כעולה מהדו"ח של רשות הצלילה ומעדויות שונות שנגבו, המנוח אמנם חשש מביצוע הצלילה לסטי"ל, אך נמנע מלשתף את המדריכים בחשש זה, ולכן לא ברורה הטענה כי מדריך הצלילה לאתר התעלם ממצוקתו של המנוח. החשש היחידי שהביע המנוח בפני המדריך היה בדבר הבעיה שלו עם המסיכה וזה אכן הבטיח שידאג לו בנושא".

[ההדגשה אינה במקור / א.ח.]

102. קביעתו זו של המשיב 1 מנוגדת בתכלית הניגוד הן לעדותו של עידן, על כך שדורי ז"ל בהחלט שיתף את המשיב 4 בחששותיו לגבי המסיכה ולגבי האפשרות של כניסת מים לאף, והן לכל חוות הדעת המקצועיות המדגישות כי חששותיו אלו של דורי ז"ל צריכות היו לחייב את המשיב 4 למנוע ממנו להשתתף בצלילה, או למצער - להצמידו אליו ולטפל מיידית בכל בעיה שתעורר.

כך גם העובדה שדורי ז"ל היה טרוד בבדיקת ציוד הצלילה שלו צריכה הייתה לחייב את המשיב 4 לסייע לו באופן מיידית עם הציוד ולא להתעלם ממנו.

103. זאת ועוד; החלטתו של המשיב 1 בנוגע למשיב 4 (ואף למשיב 5) מתעלמת מהסכנה הנשקפת לציבור הצוללים כתוצאה מקבלת שירותי צלילה רשלניים ומחוסר ההקפדה על כללי הזהירות והבטיחות בענף הצלילה המודרכת, ומעניקה למעשה הכשר למדריכי הצלילה להפקיר את שלומם ובטחונם של החניכים הצוללים עימם.

104. לסיכום פרק זה:

א. העובדות שפורטו לעיל, ואשר לגביהן אין ולא יכולה להיות מחלוקת, מובילות בהכרח למסקנה כי המשיב 4 התרשל קשות במילוי אחר חובותיו כמדריך צלילה, עת אישר לדורי ז"ל לצלול על אף שלא היה כשיר לעשות כן ומבלי שניתן לו תדריך בטיחותי ממצה, ועת התעלם ממצוקותיו של דורי ז"ל ולא נתן לו את תשומת הלב הראויה בהתחשב במגבלותיו.

ב. מחדליו אלו של המשיב 4 גרמו לכך שמחד גיסא לא היה דורי ז"ל מיומן מספיק לפתור לבדו את המצוקה אליה נקלע, ומאידך גיסא - המשיב 4 לא היה נגיש כלל לסייע לדורי במצוקתו. בכך גרם המשיב 4 באופן ישיר למותו של דורי ז"ל.

ג. לפיכך, מסכת הראיות דלעיל צריכה הייתה לחייב את המשיב 1 לקבוע כי קיים קשר סיבתי ישיר בין התנהגותו של המשיב 4 במהלך הצלילה ולפניה לבין האירועים שהובילו למותו.

ד. ודוק! אין בעובדה כי דורי ז"ל החליט לעלות במהירות אל פני המים על דעת עצמו כדי לנתק את הקשר הסיבתי שבין התנהגותו של המשיב 4 לבין קרות האסון, וזאת גם אם יימצא שהמשיב 4 לא יכול היה לסייע בידו אילו שמר עימו על קשר עין.

ה. כל האמור לעיל מוכיח את חוסר הסבירות הקיצוני שבהחלטת המשיב 1 ואת המשגה החמור שנפל בה. יתרה מזו, ההחלטה חוטאת לאינטרס הציבורי שבקביעת סטנדרט זהירות הולם בספורט הצלילה ואכיפתו על כל העוסקים בענף.

ו. אשר על כן, מן הראוי היה להעמיד הסוגיה לפיתחו של בית המשפט, למען יקבע על פי חוות הדעת המקצועיות שהובאו לעיל את רמת הזהירות ההולמת בענף הצלילה המודרכת ואת סטנדרט ההתנהגות הראוי ל"מדריך צלילה סביר", אשר לאורם תיבחן אחריותו של המשיב 4 למותו של דורי ז"ל.

ז. לאור האמור לעיל, לא היה כל מקום להורות על סגירת תיק החקירה כנגד המשיב 4 מן הטעם של העדר קשר סיבתי בין מעשיו לבין קרות האסון.

ז. נימוקי העתירה בנוגע לעצם הצלילה לאתר הסטי"ל

105. המשיב 1 קובע בהחלטתו כי בהתאם לתקנות הצלילה הספורטיבית (תעודות), התש"ס-1980 לא הייתה כל מניעה שדורי ז"ל יצלול לאתר הסטי"ל - הנמצא בעומקים שונים שנעים בין 18 ל-23 מטרים - כל עוד אינו מעמיק מעבר ל-20 מטרים.
106. בקביעתו זו מבקש המשיב 1 לחזק את המסקנה בדבר אי קיומו של קשר סיבתי בין התנהגותם של המשיבים 5-2 לבין קרות האסון.
107. כאמור לעיל, קביעה זו נסמכת על הוראת תקנה 25 לתקנות הצלילה הספורטיבית (תעודות), התש"ס-1980 לעניין עומק הצלילה האפשרי לצולל בדרגתו של דורי ז"ל, שזו לשונה: **"תעודת צולל דרגה א' היא תעודה המתירה לצולל, בכפוף להוראות החוק ותקנות שהותקנו לפיו, עד עומק של 20 מטרים מתחת לפני המים"**.
108. דא עקא, קביעתו זו של המשיב 1 משוללת כל בסיס עובדתי שכן **הרשות המוסמכת לצלילה** קובעת במפורש בתחקיר האירוע מטעמה כי הפתח הקדמי של אתר הסטי"ל - דרכו אמורים היו הצוללים להתבונן על פי תוכנית הצלילה המודרכת - נמצא בעומק של 21.6 מטרים (ר' ממצא מס' 58 בעמ' 7 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).
109. גם בפרק הליקויים בתחקיר מצויין, כי **"סיפון הסטי"ל הינו מעט מעבר לעומק המירבי המותר על פי סעיף 25 לחוק הצלילה הספורטיבית התשל"ט (1979) לצולל בדרגה א"**, ועל כן נקבע כי העובדה שהמשיבים 5-2 התירו את צלילתו של דורי ז"ל לאתר הסטי"ל גרמה באופן ישיר לקרות התאונה (ר' עמ' 12 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).
110. קביעתה זו של הרשות המוסמכת לצלילה תואמת את חוות דעתו של המומחה **מאיר משולם**, המציין אף הוא כי הסיפון הקדמי של הסטי"ל נמצא בעומק של 21 מטרים, החורג מהעומק המותר על פי הכללים לצלילה של צולל בעל כוכב אחד (ר' סעיפים 16 ו-6ח' לחווה"ד המסומנת **נספח ו'**).
111. זאת ועוד; לא למותר להדגיש בהקשר זה גם את דבריו החד משמעיים של מדריך הצלילה **עודד בן שפרוט** בעדותו במשטרה (**נספח ה'**), בעמ' 2 משורה 23, כדלקמן: **"אני אישית נמנע מלקחת צוללי כוכב 1 לצלול לסטי"ל, חוקית זה על הגבול זה המקסימום שמתר לו לצלול. מבחינת שיקול דעת לדעתי שגויה לגמרי. לדעתי, היה פה וגם לפי מה שקראתי מעדותו הייתה פה טעות רצינית של המועדון והמדריכים. הם פשוט [ככל הנראה הושמטה המלה "לקחו" / א.ח.]. סיכון מיותר"**.
[ההדגשה אינה במקור / א.ח.]
112. **סיכום ביניים:**
- א. קביעתו של המשיב 1 לגבי עומק הסיפון הקדמי של הסטי"ל אינה נכונה עובדתית.
- ב. גם מבחינה מהותית שגה המשיב 1 משלא נתן דעתו לחוות הדעת המקצועיות הקובעות באופן ברור ושאינו משתמע לשתי פנים כי העובדה שהמשיבים 5-2 התירו את צלילתו של דורי ז"ל לאתר הסטי"ל גרמה באופן ישיר לקרות התאונה.
- ג. לפיכך, מסקנתו של המשיב 1 בדבר העדר הקשר בין אתר הצלילה לבין מותו של דורי ז"ל לוקה בחוסר סבירות קיצוני ובמשגה מהותי היורד לשורשו של עניין.

113. בנוסף, שגה המשיב 1 שגיאה מהותית בכך שבחר להתעלם מעדותו המפורשת של המשיב 4 עצמו על כך שהסתייג מביצוע הצלילה לאתר הסטי"ל, אולם עשה כן בהוראת עובדת דלפק הצלילה של המשיבה 2.

וכך הובאו הדברים בחקירתו השנייה של **המשיב 4** במשטרה, בעמ' 7 משורה 2, כדלקמן:
"ש: האם היה לחץ כלשהו מצד הצוללים וביניהם דורי ז' "ל להיכנס לסטי"ל?
ת: לא ידוע לי על לחץ מצד הצוללים. היה לחץ מצד דלפק הצלילה.
ש: האם לדעתך עשית טעות בצלילה הזאת שבמחשבה לאחור היית נוהג אחרת?
ת: הטעות היחידה זה שהקשבתי לדלפק ולא התעקשתי לעשות צלילה באתר רדוד".
[ההדגשות אינן במקור / א.ח.].

114. זאת ועוד; משנשאל על כך **המשיב 3** במסגרת התחקיר שנערך מטעם הרשות המוסמכת לצלילה - השיב כי לדעתו אתר הסטי"ל הוא אתר צלילה מסוכן (ר' ממצא מס' 91 בעמ' 10 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).

עם זאת, המשיב 3 לא היה מסוגל להסביר מדוע הוא נוהג לשלוח לשם צוללים/לקוחות של המשיבה 2 וביניהם צוללי דרגה א', ובמיוחד מדוע שלח לשם צולל עם בעיות בסיסיות בריקון מסיכה (ר' ממצא מס' 92 בעמ' 10 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).

115. ביחס לעדותו זו של המשיב 3 קבעה **הרשות המוסמכת לצלילה** בתחקירה כי "המנהל המקצועי של 'לאקי דיברס', הגדיר את הסטי"ל כאתר מסוכן ובעייתי, אך לא נתן מענה בטיחותי לעניין, בנהלי העבודה של מרכז הצלילה ולמרות זאת שלח לשם צוללים בצלילה מודרכת" (בעמ' 14 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).
הרשות המוסמכת לצלילה מונה ליקוי זה ברשימת הליקויים אשר ייתכן ותרמו להיווצרות התאונה (ר' בעמ' 12 ו-14 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).

116. הנה כי כן, עדויותיהם אלו של המשיבים 3-4 מדגישות ביתר שאת את חוסר הסבירות הקיצוני בו לוקה קביעתו של המשיב 1, לפיה לא הייתה מניעה שהמנוח יצלול לאתר כל עוד אינו מעמיק מעבר ל-20 מטרים.
בקביעתו זו מתעלם המשיב 1 לחלוטין מן הסכנה הטמונה בעצם הצלילה לאתר ספציפי זה, סכנה עליה עומדים כל המומחים הנוגעים בדבר ואשר בה גם מודים המשיבים 3-4.

117. לסיכום פרק זה:

- א. שגה המשיב 1 בקובעו כי לא הייתה מניעה שדורי ז' יצלול לאתר הסטי"ל כל עוד אינו מעמיק מעבר ל-20 מטרים.
- ב. קביעתו זו של המשיב 1 חורגת ממתחם הסבירות באשר היא מתעלמת לחלוטין מנורמות הבטיחות המחייבות בענף הצלילה, כמו גם מהסכנות הטמונות בצלילה לאתר הסטי"ל - במיוחד כשעסקינן בצולל בלתי מנוסה וחסר מיומנויות בסיסיות כדוגמתו של דורי ז' ל.
- ג. אך יותר מכך נשללת סבירות קביעתו של המשיב 1 לאור העובדה שלא נתן דעתו לכך שהמשיב 4 הודה במפורש כי הסתייג מביצוע הצלילה לאתר מסוכן זה, אך חוייב לעשות כן בהוראת המשיבה 2.
- ד. לפיכך, מסכת הראיות שהובאה לעיל צריכה הייתה לחייב את המשיב 1 לקבוע כי קיים קשר סיבתי בין הצלילה לאתר הסטי"ל לבין מותו של דורי ז' ל, וכי העובדה שהמשיב 4 איפשר את צלילתו של דורי ז' ל לאתר הסטי"ל בהוראת המשיבה 2 תרמה לקרות האסון.

ח. נימוקי העתירה בנוגע לתקינות ציוד הצלילה

118. המשיב 1 קובע בהחלטתו כי "קיימת סבירות גבוהה שציוד הצלילה של המנוח היה תקין והייתה אפשרות של נשימה נינוחה מהווסת".
[ההדגשה אינה במקור / א.ח.]
119. ברם, קביעתו זו של המשיב 1 מהווה מצג חלקי וחסר של בדיקות ציוד הצלילה, באשר היא מתעלמת מן הממצאים שנתגלו במהלך הבדיקה שנערכה במכון לרפואה ימית של חיל הים, ואשר יש בכוחם כדי לשלול מתוקפה של קביעה זו.
מצ"ב עותק מדו"ח בדיקת ציוד הצלילה במכון לרפואה ימית של חיל הים, מסומן **נספח ט'**
120. בבדיקת ציוד הצלילה שנערכה ע"י המכון לרפואה ימית של חיל הים כשלושה חודשים לאחר האירוע (**נספח ט'**) נתגלו בווסת ששימש את דורי ז"ל הממצאים הבאים:
"וסת":
1. דרגה ראשונה לא מפצה את עליית לחץ הסביבה בגלל סתימה בנחיר שחרור לחץ.
2. דרגה שנייה מס' 1 קשה לנשימה.
3. דרגה שנייה מס' 2 לא אטומה.
4. מד עומק על הוסת תקין".
[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]
121. לאור ממצא זה נכתב בסיכום דו"ח הבדיקה (**נספח ט'**) כדלקמן:
"ע"פ הממצאים בווסת הצולל אמור היה להרגיש נשימה קשה יותר ויותר ככל שהעמיק בצלילה".
[ההדגשה אינה במקור / א.ח.]
122. ממצאים ומסקנות אלו מבדיקת הווסת ששימש את דורי ז"ל במהלך הצלילה המודרכת מסבירים היטב את חוסר מנוחתו של דורי ז"ל, את העיסוק הטורדני שלו עם ציוד הצלילה במהלך ההעמקה וכן את הישמטות הווסת מפני
123. לפיכך, המשיב 1 חרג באורח קיצוני ממתחם הסבירות משלא התייחס בהחלטתו לבדיקת הציוד האמורה ולממצאיה החמורים, ולמעשה בחר להעדיף תחתייה - ללא כל הסבר סביר או נימוק נראה לעין - תוצאות בדיקה משלימה שנערכה 5 חודשים לאחר מכן מטעם הרשות המוסמכת לצלילה, וזאת בשעה שבכל יתר חלקי החלטתו בחר המשיב 1 שלא לאמץ את מסקנות התחקיר של הרשות המוסמכת לצלילה.
124. לא זו אף זו, בקביעתו האמורה התעלם המשיב 1 גם מן ההסתייגות שהביעה הרשות המוסמכת לצלילה ביחס לנכונות תוצאות הבדיקה המשלימה שנערכה מטעמה (אשר צורפה כנספח לתחקיר הרשות המוסמכת לצלילה, המסומן **נספח ד'**), ולפיה הגם שבבדיקה המשלימה לא נמצאה תקלה מהותית שיכולה לגרום לאירוע כה טראומתי - "ממצא זה צריך שיהיה מסוייג הואיל ולא ידוע לנו מה היה שיעור הפתיחה של ברז מיכל הצלילה במהלך הצלילה" (ר' ממצא מס' 99 בעמ' 11 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).
125. למותר לציין כי הערה זו לא בא זיכרה בהחלטתו של המשיב 1, המצטטת את ממצאי הרשות המוסמכת לצלילה ביחס לבדיקת תקינות הציוד.

126. כך גם נמנע המשיב 1 מלציין בהחלטתו את העובדה שבדיקה זו נערכה 8 חודשים תמימים לאחר האירוע ו-5 חודשים לאחר בדיקת המכון לרפואה ימית בחיל הים.
127. לא למותר לציין בהקשר זה את הערת המומחים במכון לרפואה ימית שצינו בבדיקתם (נספח ט') כי "העברת המערכת לבדיקה סמוך ככל שניתן למועד האירוע מגדילה במידה ניכרת את יכולתנו לקבוע את הגורמים לתאונה".
128. זאת ועוד; המשיב 1 התעלם לחלוטין בקביעתו האמורה לעיל מממצאי המכון לרפואה ימית בחיל הים באשר לאי-תקינות מאזן הציפה ששימש את דורי ז' ל.
- במהלך הבדיקה האמורה (נספח ט') נתגלה "חור גדול בצינור המילוי, בניפוח המאזן עד פריצה שסתום הביטחון המאזן לא מחזיק לחץ מכיוון שסתום הבטחון לא נסגר חזרה".
129. בממצא זה יש כדי ללמד כי גם אם היה מצליח דורי ז' ל לנפח את המאזן - בהחלט ייתכן שלא היה בכך כדי לסייע בידו לצוף על פני המים לאור התקלה שנתגלתה במאזן הציפה.
130. ובכך לא סגי; לאור הכשלים שנתגלו במהלך בדיקת ציוד הצלילה ששימש את דורי ז' ל שומה היה על המשיב 1 ליתן דעתו לעובדה שאיש מהמשיבים 2-5 לא בדק את תקינות ציוד הצלילה של דורי ז' ל עובר לשימוש בו.
131. **עידן פרידמן** העיד לעניין זה במסגרת תחקיר הרשות המוסמכת לצלילה, כעולה מהאמור בממצא מס' 18 שבעמ' 3 לתחקיר (נספח ד'), כדלקמן:
- "לטענת עידן, רונן לא הסביר להם כיצד מבצעים בדיקת תקינות ציוד הדדית בין בני זוג. לטענת עידן, טרם הכניסה למים לא הסביר להם רונן או מישהו אחר כיצד מבצעים בדיקת ציוד בין בני זוג ולכן טרם הכניסה למים אף אחד לא בדק את תקינות ציוד הצלילה. עוד הוסיף עידן והדגיש כי: 'הייתה לי תקלה באינפליטור, אם לא הייתי מוציא אותו חזרה אחרי הלחיצה הוא לא היה משתחרר מעצמו. רונן אמר לי להוציא אותו החוצה אחרי כל ניפוח'."
- [ההדגשות אינן במקור / א.ח.]
132. **המשיב 4** הודה בעצמו במסגרת התחקיר של הרשות המוסמכת לצלילה כי בניגוד למנהגו לא ערך במקרה זה בדיקת תקינות ציוד לצוללים לפני תחילת הצלילה המודרכת.
- וכך נאמרו הדברים בעמ' 3 לעדותו, אשר צורפה כנספח לתחקיר המסומן **נספח ד'**:
- "ת: הם 'עלו על ציוד', הם בדקו אחד את השני ואני הסתכלתי עליהם שהם מבצעים בדיקות הדדיות.
- ש: האם לפני צלילות עומק אתה נוהג לבדוק את הציוד?
- ת: עם חניכים תמיד, עם אינטרואים תמיד, עם רענון תמיד ועם גאידידים לרוב.
- ש: למה לא בדקת הפעם?
- ת: אין לי תשובה."
- [ההדגשות אינן במקור / א.ח.]

133. גם **המשיב 3** ציין בעדותו בפני הרשות המוסמכת לצלילה כי אינו יודע כיצד בוצעו התדריכים לפני צלילת הרענון ולפני הצלילה המודרכת, וכי הוא אינו מוסמך לקבוע האם בצלילות האמורות נעשו בדיקות ציוד טרם שהחניכים צללו (ר' ממצאים מס' 85 ו-87 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).

134. ביחס למשיב 3 נקבע בתחקיר **הרשות המוסמכת לצלילה** כי "מתוך תשובותיו של מר עמי בן צבי המשמש כמנהל המקצועי של מרכז הצלילה נוצר הרושם כי הוא אינו מעורב בהיבטים בטיחותיים של הנעשה במרכז הצלילה וכי קיים פער, לעתים מהותי, בין היכרותו של מר עמי בן צבי עם מה שצריך להיות לבין מה שנעשה בפועל במרכז הצלילה" (בעמ' 14 לתחקיר המסומן **נספח ד'**).

135. **לסיכום פרק זה:**

א. בבדיקת ציוד הצלילה שנערכה במכון לרפואה ימית של חיל הים כשלושה חודשים לאחר האירוע נתגלו מספר תקלות בווסת ששימש את דורי ז' "ל" מהם עולה במפורש כי ככל שהעמיק בצלילה חווה דורי ז' "ל" קשיים הולכים וגוברים בנשימה. האמור לעיל מסביר את העיסוק הטורדני של דורי ז' "ל" עם ציודו במהלך הצלילה וכן את קשייו עם הווסת.

ב. עוד נתגלה בבדיקת ציוד הצלילה שנערכה במכון לרפואה ימית של חיל הים חור במאזן הציפה של דורי ז' "ל", ועל כן **גם אם היה עולה בידו של דורי ז' "ל" לנפח את המאזן - בהחלט ייתכן שלא היה בכך כדי לסייע בידו לצוף על פני המים לאור התקלה במאזן הציפה.**

ג. לאור האמור לעיל, לא היה כל מקום לקביעתו של המשיב 1 על כך שקיימת סבירות גבוהה כי ציוד הצלילה של דורי ז' "ל" היה תקין וכי הייתה אפשרות של נשימה נוחה מהווסת.

ד. קביעתו זו של המשיב 1 עומדת בסתירה לבדיקה המקפת שנערכה במכון לרפואה ימית של חיל הים ולמצאים הברורים העולים ממנה.

ה. קביעתו זו של המשיב 1 מתעלמת כליל מהעובדה שהמשיבים 5-2 לא השכילו לבחון את תקינות ציוד הצלילה עובר לביצוע צלילת הרענון וכן הצלילה המודרכת.

ו. עצם הסתמכותו של המשיב 1 על מסקנות התחקיר של הרשות המוסמכת לצלילה - אשר סוייגו על ידה, מהווה חריגה קשה ממתחם הסבירות.

ז. לפיכך, **מסכת הראיות צריכה הייתה לחייב את המשיב 1 לקבוע כי ציוד הצלילה שניתן לדורי ז' "ל" לא היה תקין וכי המשיבים 5-2 כשלו במילוי אחר חובתם לבדוק את תקינות ציוד הצלילה עובר לשימוש שנעשה בו ע"י הצוללים.**

ח. קביעתו של המשיב 1 ביחס לתקינות ציוד הצלילה, אשר ניתנה בניגוד לחומר הראיות בתיק, אף חוטאת לאינטרס הציבורי המחייב הקפדה ברורה ובלתי מתפשרת על כללי הבטיחות והזהירות בעיסוק בספורט הצלילה, אשר מטבע הדברים טמון בו סיכון ברור לחייו ולשלמו של הצולל, ולא כל שכן כאשר הצולל משתמש בציוד קלוקל ובלתי תקין.

ט. נימוקי העתירה בנוגע לחוות הדעת הפתולוגית

136. בחוות הדעת הפתולוגית קבע ד"ר חן קוגל בזו הלשון:
"על סמך תוצאות הנתיחה בגופתו של מר דורי אברבנל בן 24 שנים, ובהתחשב בסיכום הנתונים הרפואיים מהמרכז הרפואי 'יוספטל', הנני מחווה דעתי כי מותו נגרם מכשל רב מערכתי קרוב לוודאי על רקע סיבוכים של טביעה."
מצ"ב עותק מחוות הדעת הפתולוגית, מסומן נספח י'
137. ד"ר קוגל מוסיף ומציין בחוות דעתו (נספח י') כדלקמן:
"קרוב לוודאי שהדימום התת עכבישי מקורו בנזק המוחי הנרחב (Respirator Brain), אולם אין באפשרותי לשלול באופן מוחלט כי הדימום התת עכבישי מקורו בנזק לכלי דם בבסיס או בתוך המוח, והוא זה שגרם למצוקה אותה סימן המנוח בעת שצף אל פני המים, ובהמשך לטביעה."
138. המשיב 1 מבקש לעשות שימוש דווקא בהערתו זו של ד"ר חן קוגל, ביחס לאפשרות תיאורטית שמצוקתו של דורי ז"ל נגרמה עקב נזק ספונטני לכלי הדם בבסיס או בתוך המוח, כדי לקבוע כי "בממצא זה יש כדי להטיל ספק בדבר הקשר בין פעולות המדריכים לבין האסון".
139. דא עקא, המשיב 1 הדריך עצמו שלא כהלכה עת ביקש להסתמך על הערתו זו של הפתולוג ד"ר קוגל כגורם שיש בכוחו להביא לניתוק הקשר הסיבתי שבין פעולות המשיבים 4-5 לבין קרות האסון, שכן עיון מדוקדק בחוות הדעת הפתולוגית מלמד כי ד"ר קוגל כלל לא היה מודע לכל האירועים שהתרחשו במהלך הצלילה וכי חלק מהעובדות שהיו בפניו בטעות יסודן.
140. בפרק ה"נסיבות" שבעמ' 1 לחוות הדעת (נספח י') מצויין כדלקמן:
"בתאריך 10 במרץ 2001 בזמן צלילה נשמט הווסת מפיו והוא עלה במהירות למעלה, נלקח לבית חולים 'יוספטל' באילת במצב קשה, ושם נפטר."
[ההדגשה אינה במקור / א.ח.]
141. בפרק "סיכום נתונים רפואיים" שבעמ' 7 לחוות הדעת (נספח י') נכתב לגבי נסיבות האירוע בזו הלשון:
"מסיכום מחלה מהמחלקה הפנימית במרכז הרפואי 'יוספטל' מתאריך 11 במרץ 2001 חתום ע"י ד"ר ח' לביא עולה:
1. בן 24 צולל כוכב 1 בעל נסיון מזערי בצלילה, צלל עם קבוצה בעומק כ-20 מ'. נראה עולה במהירות לפני המים וצף. בעת ציפתו סימן למצוקה ואז נעלם שוב. נמצא ע"י צוללת אחרת בעומק 12 מ' לאחר שהשתחרר מצידו.
2. חולץ אל פני המים כשהוא מחוסר הכרה, ללא דופק וללא נשימה, והוחל בהחייאה, כשבמהלך כל ההחייאה האישונים היו מורחבים."
[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]
142. הנה כי כן, מחוות הדעת הפתולוגית עולה כי ד"ר קוגל לא היה מודע לעדותו של עידן פרידמן בדבר נסיבות האירוע ומהות המצוקה אליה נקלע דורי ז"ל במהלך הצלילה המודרכת. כך גם לא היה מודע ד"ר קוגל לעובדה שדורי ז"ל שקע למצולות ונמצא רק כ-12 דקות לאחר מכן, בעומק של 18.3 מטרים, כשכל צידו עליו באופן שמנע ממנו לצוף למעלה.

143. לגבי נסיבות המצוקה אליה נקלע דורי ז"ל סיפר **עידן פרידמן** בעמ' 4 לעדותו בפני הרשות המוסמכת לצלילה (אשר צורפה כנספח לתחקיר המסומן **נספח ד'**) כדלקמן:

"ראיתי שהווסת שלו נפל ומיד החזיר הוסת לפה ולא הוציא מים מהווסת והתחיל לעלות (והוא היה בעומק של כ-18 מ', מאחוריי כארבעה מטרים והמדריך לפני). הוא לא לחץ על כפתור הדרישה ולא פלט אוויר ולא נראה בפאניקה והוא התחיל לעלות ולא סימן שום דבר"

[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]

144. **במלים אחרות:** על פי עדותו של עידן, אשר היה עד ראייה לתקלה שגרמה לדורי ז"ל לעלות במהירות אל פני המים, **דורי שכח לרוקן את הווסת ממים לאחר שהחזירו לפיו ולכן לא יכול היה לנשום באמצעותו. מסיבה זו ולאחר שניתק קשר העין עם המדריך החליט דורי לעלות במהירות אל פני המים כדי לחדש נשימתו.**

כעולה מהתחקיר שנערך ברשות המוסמכת לצלילה, דורי ז"ל אכן ניסה לסמן לעזרה בהגיעו לפני המים, ואולם הוא שקע מיד חזרה למצולות מאחר שלא הודרך בדבר הורדת חגורת המשקולות שעליו וניפוח מאזן הציפה.

145. לפיכך, אילו היה ד"ר קוגל מודע לעובדה שמצוקתו של דורי ז"ל החלה **דווקא** משום שהוא לא רוקן את הווסת שלו ממים ולא הצליח עקב כך לנשום בצורה תקינה ולכן נאלץ לעלות במהירות אל פני המים - הוא לא היה מתייחס בחוות דעתו לאותה אפשרות תיאורטית, ממנה משתמע כאילו בד בבד עם מצוקת הנשימה אולם מסיבה אחרת לחלוטין נגרם גם דימום במוחו של דורי ז"ל והוא שהביאו להגיב ולעלות במהירות אל פני המים.

146. לאור האמור לעיל, שומה היה על המשיב 1 להאיר את עיניו של הפתולוג ד"ר קוגל באשר לעובדות המדוייקות והמלאות של האירוע ולבקש ממנו לבחון את השפעתן על המסקנות שבחוות דעתו ועל סבירותה של האפשרות התיאורטית שהוצגה על ידו. ומכל מקום, עצם העובדה כי המשיב 1 נסמך על חוות דעת המבוססת על עובדות חלקיות ובלתי נכונות ומבלי שנערך בירור מתאים עם הפתולוג כאמור לעיל שוללת מהחלטתו את סבירותה.

147. **לסיכום פרק זה:**

א. כל העובדות שאינן שנויות במחלוקת מורות כי דורי ז"ל נקלע למצוקה דווקא משום שלא רוקן את הווסת שלו ממים בעת שהחזירו לפיו, דבר שהפריע להמשך נשימה תקינה וגרם לו לעלות בצורה מהירה ובלתי מבוקרת אל פני המים.

ב. לא למותר לציין בהקשר זה כי המשיבים 5-2 לא סיפקו לדורי ז"ל ולחבריו לצלילה את ההדרכה המתאימה לצורך ביצוע עליית חירום אל פני המים, ובכלל זה לא הדריכו אותו בנוגע להסרת חגורת המשקולות וניפוח מאזן הציפה ברגע הגיעו לפני המים על מנת שלא ישקע חזרה למצולות.

ג. בעת מתן חוות הדעת הפתולוגית לא היה ד"ר קוגל מודע לעובדות האמורות לעיל, כמו גם לכך שדורי ז"ל **נמצא במשך למעלה מ-12 דקות ללא חמצן על קרקעית הים בעומק של 18.3 מטרים.**

ד. לפיכך, אילו היו כל העובדות מובאות בפני ד"ר קוגל - ספק אם היה מציין ההשערה שבאותה נקודת זמן ארע גם נזק למוחו של דורי ז"ל שאינו קשור במצוקת הנשימה, והוא שגרם למצוקתו של דורי ולעלייתו המהירה והבלתי מבוקרת אל פני המים.

ה. **שומה היה על המשיב 1 לבקש הבהרות מתאימות בטרם יגבש החלטתו, ומשלא עשה כן - נשללה סבירות קביעתו בקשר עם ממצאי חוות הדעת הפתולוגית.**

י. נימוקי העתירה בנוגע לאחריותם של המשיבים 2-3

148. שגיא מהותית נוספת של המשיב 1 נמצאת בקביעה, לפיה קיים קושי ממשי בהוכחת הקשר הסיבתי בין הליקויים הרבים שנתגלו בתפקודה של המשיבה 2, המנוהלת ע"י המשיב 3, לבין מותו של דורי ז"ל.

149. קביעה זו אינה עומדת במבחן הסבירות לאור כל שפורט דלעיל ולאור המסקנות הברורות והחד משמעיות של כל המומחים הנוגעים בדבר ביחס לאחריותם הישירה של המשיבים 2-3 למותו של המנוח.

150. א. רשימת הליקויים הארוכה שבתחקיר האירוע שנערך מטעם הרשות המוסמכת לצלילה, המקובלת על המשיב 1 על פי האמור בהחלטתו, אינה מותירה כל ספק בדבר הרשלנות שגילו המשיבים 2-3 כאשר הנהיגו שיטת עבודה לקויה ונטולת פיקוח או השגחה מתאימים על עבודתם של המשיבים 4-5 ועל עמידתם בנהלים ובכללי הבטיחות והזהירות המחייבים בעיסוק בספורט הצלילה הספורטיבית.

ב. כך, למשל, הודה המשיב 3 בעדותו בפני החוקר מטעם הרשות המוסמכת לצלילה כי אינו יודע כיצד בוצעו התדריכים לפני צלילת הרענון ולפני הצלילה המודרכת (ר' ממצא מס' 85 בעמ' 10 לתחקיר המסומן נספח ד').

המשיב 3 טען עוד כי "אינו מוסמך לקבוע האם בצלילות האמורות נעשו בדיקות ציוד טרם שהחניכים הוצללו" (ר' ממצא מס' 87 בעמ' 10 לתחקיר המסומן נספח ד').

ג. עוד נקבע בתחקיר הרשות המוסמכת לצלילה ביחס למשיב 3 כי "מתוך תשובותיו של מר עמי בן צבי המשמש כמנהל המקצועי של מרכז הצלילה נוצר רושם כי הוא אינו מעורב בהיבטים בטיחותיים של הנעשה במרכז הצלילה וכי קיים פער, לעתים מהותי, בין היכרותו של מר עמי בן צבי עם מה שצריך להיות לבין מה שנעשה בפועל במרכז הצלילה" (ר' בעמ' 14 לתחקיר המסומן נספח ד').

151. א. גם המומחה מאיר משולם נתן דעתו בחוות דעתו לאחריותו של המשיב 3 לקרות האסון, וקבע לעניין זה בסעיף 8'טז' כדלקמן:

י. עמי בן צבי אחראי על כל הפעולות הנעשות על ידי עובדי מועדון הצלילה, לרבות מעיין ורון, בכל הקשור להדרכה, רענון הסברים וכו'.

יא. עמי בן צבי לא ניהל את המועדון על פי הנהלים ולא פיקח על עובדיו באופן ישיר על מעשיהם, כמו גם לא התווה הוראות ונהלים לגבי דרך פעולתם.

יב. עמי בן צבי לא שלט ולא ידע על הדרך בה מתבצעת העבודה במועדון הצלילה, כמו גם לא עמד באכיפת נהלי הבטיחות.

יג. עמי בן צבי אחראי באופן ישיר למעשיהם/עבודתם של עובדיו, בכללם מעיין ורון, קל וחומר כאשר לא שם גבולות לפעולות מדריכיו ולא עמד על אכיפת הנהלים והתקנות לו הוא כפוף על ידם.

יד. עוד אציין, כי בנוסף למחדליו האמורים דלעיל, עמי בן צבי הפעיל ופעל כמדריך צלילה ומנהל ביה"ס של מועדון הצלילה מבלי שהיה ברשותו רשיון הדרכה בתוקף וכפועל יוצא רשיון בי"ס ומועדון צלילה בתוקף מטעם הרשות המוסמכת לצלילה.

טו. עמידה בכללים ובנהלים, כמו גם שימת דגש על בטיחות, הדרכה נכונה, רישום ביומן צלילות ונוהל העברת מידע ממדריך אחד למשנהו בין באופן ישיר ובין באמצעות הדלפק, הייתה מונעת את התאונה המצערת של דורי ז"ל.

טז. במחדליו האמורים דלעיל, אחראי עמי בן צבי בין באופן ישיר ובין באופן עקיף למותו של דורי ז"ל.

ב. לעניין אחריותה של המשיבה 2 קבע המומחה מר משולם בסעיף 9 לחוות דעתו בזו הלשון:

"א. מועדון הצלילה צריך לנקוט בכל אמצעי סביר על מנת להבטיח את בטיחותם של מקבלי שירות הצלילה - סעיף 1 להוראות הפעלת בית-ספר לצלילה והוראות בטיחות.

ב. מועדון הצלילה אחראי על נותני שירותיו, על פועלים ועל אופן תפקודם.

ג. מועדון הצלילה אחראי לאכיפת הכללים והנהלים הנוגעים לו ולעובדיו, בין באופן ישיר ובין באופן עקיף וכפועל יוצא אחראי על רמת תפקודו והשירות אותו נותן לצוללים, בין בעצמו ובין באמצעות עובדיו.

ד. על המועדון לדאוג לאכיפת הכללים והנהלים ע"י מי מעובדיו, לדאוג לרענונם, עדכונם ועל שמירת רמתם הגבוהה כנותני שירות.

ה. אי שמירת הנהלים וההוראות כמפורט דלעיל, בין ע"י המועדון מכוח אחריות המיניסטרילית ובין מכוח אחריותו הישירה, הביאה בסופו של דבר לגרימת מותו של דורי.

ו. עמידה על הכללים וההוראות תוך שמירה על אכיפתם על-ידו ועל ידיו עובדיו, הייתה מונעת את שרשרת התקלות שהביאה למותו של דורי."

152. כל האמור לעיל מוביל בהכרח למסקנה כי העובדה שהמשיבים 2-3 אישרו את צלילתו של דורי ז"ל לאתר הסטי"ל על אף שהוסמך כצולל דרגה א' בלבד ועל אף שלא הפגין כישורי צלילה נאותים בצלילת הרענון היא הקושרת בין מחדליהם הרבים של המשיבים 2-3 לבין קרות האסון.

153. זאת ועוד; עצם העובדה שהמשיבים 2-3 לא וידאו כי המשיבים 4-5 מבצעים עבודתם נאמנה, בודקים את תקינות ציוד הצלילה, מעבירים את ההדרכה המתאימה ומקפידים לשמור על בטיחותם של הצוללים היא הנותנת כי יש להעמידם לדין באשמת גרימת מותו ברשלנות של דורי ז"ל.

154. לפיכך, אין מנוס מן המסקנה כי החלטתו של המשיב 1 לוקה בחוסר סבירות קיצוני ובמשגה מהותי, מאחר שהמשיב 1 לא נתן דעתו להשלכות הקשות והחמורות שיהיו להחלטתו על כל העוסקים בספורט הצלילה הספורטיבית.

בייחוד אמורים הדברים בכך שאין מדובר במעידה נקודתית וחד פעמית מטעם המשיבה 2, מנהליה ועובדיה, אלא עסקינן בנוהג עבודה קלוקל וחסר אחריות אשר אף הוביל לשלילת רשיונה ולהפסקת פעילותה של המשיבה 2 כמרכז צלילה, וזאת עקב ריבוי תאונות הצלילה במסגרתה וגילויים של ליקויי בטיחות מהותיים אשר לא תוקנו חרף התראות חוזרות ונישנות מטעם הרשות המוסמכת לצלילה.

155. בכך גם חטא המשיב 1 לחובתו להגן על האינטרס הציבורי, שכן החלטתו מתעלמת מהסכנה הנשקפת לציבור הצוללים בשל העדר פיקוח ואכיפה של כללי הזהירות והבטיחות בענף הצלילה המודרכת, וזאת על אף שכל חוות הדעת המקצועיות התריעו בבירור כנגד הקלות הבלתי נסבלת שבה מאפשרים לצולל בלתי מיומן לצלול ללא הדרכה מתאימה והכנה הולמת.

156. התשתית הראייתית שבחומר החקירה מורה כי האחראים על הצלילה המודרכת עברו על הוראות חוק הצלילה הספורטיבית, בכך שלא הקפידו על "כללי הברזל" המחייבים בעיסוק בענף ספורטיבי זה ועקפו נהלים הנוגעים להכשרת הצוללים כדי "לקצר הליכים", והכל לשם העצמת הרווח הכלכלי שלהם.

157. במצב דברים חמור זה לא רק עניין מותו של דורי ז' ל' עומד לדין אלא רמת הזהירות הנוהגת בענף הצלילה כולו, ולפיכך קיימת חובה מן המעלה הראשונה להביא את הנושא לפיתחו של בית המשפט על מנת שישתית עקרונות ברורים ומדיניות הולמת בעניין חובת הזהירות הנדרשת בעריכת צלילות מודרכות.

158. בהקשר זה יופנה בית הדין הנכבד למסמך שערך **עודד בן-שפרוט** כשבוע ימים לפני מותו של דורי ז' ל' באשר לסכנות הקיימות בביצוע צלילות מודרכות לאור העדר פיקוח ואכיפה של סטנדרט זהירות ברור ומחייב בענף הצלילה.
מצ"ב עותק מהמסמך של עודד בן-שפרוט, מסומן **נספח יא**

159. מפאת חשיבות הדברים יובא להלן המסמך (**נספח יא**) במלואו:
"אתרי הצלילה הסטי"ל והיתוש הם אתרים עמוקים כ-20 מ' לסטי"ל וכ-30 מ' ליתוש ובנוסף מיקומם ואופיים מאפשר לחרוג מהעומק בקלות רבה.
בכל אתר צלילה, כולל צלילה בבריכות צלילה, ישנה סכנה פוטנציאלית החוכמה היא להקטין את גורם הסיכון למינימום. הקטנת גורמי הסיכון נעשית בין היתר, על ידי תכנון צלילה קפדני הלוקח בחשבון את כל הפרמטרים של הצלילה ובמיוחד את התאמתם של המשתתפים בצלילה לצלילה הספציפית.

קורסי הצלילה הבסיסיים מקנים, במקרה הטוב, את כישורי המינימום לבוגריהם ולצערי, יש מספר לא מבוטל של נושאי תעודת צולל אשר הכישורים שלהם לוקים בחסר עד כדי כך שהם מהווים סכנה לעצמם ולשותפיהם לצלילה, כשהם צוללים בכל צלילה שהיא. המצב כיום בשוק הצלילה הספורטיבית הוא שנדירים מאד המקרים בהם מישהו המשתתף בקורס צלילה, אינו מוסמך. שוק הצלילה הספורטיבית עבר לעסוק במכירת תעודות צולל, הרבה יותר מאשר לעסוק בלימוד צלילה ובחינוך לצלילה בטוחה.

כל צולל המבקש לצלול במסגרת המכון הבינאוניברסיטאי חייב לעבור צלילת מבחן פשוטה הבודקת את המיומנות הבסיסית שלו. כ-10% מבעלי תעודות הצולל אשר נבחנים בצלילת המבחן, נכשלים. הווה אומר שאין להם מיומנות מינימלית בצלילה או שהינם מראים סימני חרדה ברורים כשהם מתבקשים להדגים את המיומנות שלהם. אני מאמין שזהו מדגם מייצג למדי והוא מאפיין את כלל אוכלוסיית הצוללים. כמובן שצוללים אלו אינם מורשים לצלול במסגרת המכון. גם אותם צוללים העוברים את צלילת המבחן בהצלחה, מוגבלים ביותר באופי הצלילות שהם רשאים לבצע.

על ראש מעייניו של כל מוביל קבוצות צריך להיות איך להימנע מצרות. לקיחת צולל אשר סיים קורס צלילה בסיסי ולא צלל מאז סיים את הקורס לסטי"ל, היא בהחלט לחפש צרות. למרות זאת הדבר חוזר על עצמו באופן קבוע. יש צורך לנתח האם המצב הקיים בשוק מונע ממובילי הקבוצות להפעיל שיקול דעת או לחילופין להם ולמערכת כולה יש פגמים מאד רציניים בשיקול הדעת שלהם.

האתרים הנ"ל אינם מסוכנים יותר מאשר כל אתר צלילה אחר בעומקים דומים. הסכנה האמיתית טמונה בעובדה ששוק הצלילה מתנהל אכן כשוק - חייבים למכור בכל מחיר ולכל אחד. לדעתי מוכרים כאן סחורה מקולקלת...

חייבת להתבצע בדיקה רצינית וממצה של כל האווירה המצויה בענף ולבדוק את כל הגורמים החל מהסמכת חניכים בקורסים דרך הסמכת מדריכים ומובילי קבוצות וכלה בגורמים שיש להם השלכות כבדות משקל על האווירה השוררת בשוק כגון היחסים בין בעלי העסקים בענף לבין העובדים שלהם, תנאי העבודה של מדריכים ומובילי קבוצות והשכר שלהם."

[ההדגשות אינן במקור / א.ח.]

160. מסמך זה מבטא נאמנה את הסכנות הטמונות בעיסוק בספורט הצלילה הספורטיבית ואת הצורך הבווער הן באכיפת הוראות הבטיחות וכללי הזהירות לשם שמירה על שלומם ועל בריאותם של הצוללים והן בהעמדה לדין של המפרים הוראות אלו.

161. לסיכום פרק זה:

- א. לאור כל שנטען לעיל בדבר הקשר הסיבתי הקיים בין מעשיהם ומחדליהם של המשיבים 4-5 במהלך צלילת הרענון והצלילה המודרכת, אין ולא יכול להיות חולק כי המשיבים 2-3 נושאים אף הם באחריות למותו של דורי ז' ל מאחר שלא פיקחו ולא וידאו כי המשיבים 4-5 מקפידים למלא אחר חובות הזהירות שלהם כלפי הצוללים.
- ב. מארג הראיות מורה כי המשיבים 2-3 לא נקטו בכל האמצעים הסבירים העומדים לרשותם על מנת להבטיח את בטיחותם של מקבלי שירותי הצלילה, וזאת על אף קיומה של חובת זהירות ברורה כלפי הצוללים.
- ג. לפיכך, שגה המשיב 1 בהחלטתו עת קבע שלא ניתן לקשור בין מחדליהם הברורים והבוטים של המשיבים 2-3 לבין קרות האסון.
- ד. מסכת הראיות במלואה צריכה הייתה לחייב את המשיב 1 לקבוע כי קיים קשר סיבתי ישיר בין מחדליהם וכשליהם של המשיבים 2-3 כפי שפורטו לעיל לבין האירועים שהובילו למותו של דורי ז' ל.
- ה. כל האמור לעיל מלמד על חוסר הסבירות הקיצוני שבהחלטת המשיב 1 ועל המשגה החמור שנפל בה, המעמיד את ההחלטה בניגוד מוחלט לאינטרס הציבור שבאכיפת כללי הבטיחות וסטנדרט זהירות הולם בספורט הצלילה.
- ו. החלטתו של המשיב 1 לפטור המשיבים 2-3 מאחריות ישירה לאסון חוטאת לאינטרס הציבורי לקיים פיקוח על נותני השירותים בענף הצלילה ולאכוף עליהם את מילוי הוראות הבטיחות החיוניות לעיסוק בספורט מסוכן זה.
- ז. האינטרס הציבורי מחייב להביא את המקרה דנא להכרעתה של ערכאה שיפוטית לשם קביעת חובות זהירות מתאימות והשתתת סטנדרטים ברורים ומדיניות הולמת בעניין עריכת צלילות מודרכות.
- ח. לאור האמור לעיל, לא היה כל מקום להורות על סגירת תיק החקירה כנגד המשיבים 2-3 בשל העדר קשר סיבתי בין מחדליהם הרבים לבין קרות האסון.

יא. סוף דבר

162. לאור כל שנטען לעיל יתבקש בית הדין הנכבד לקבל את העתירה כאמור ברישא, להוציא צו כמבוקש ולחייב המשיבים בהוצאות העתירה.

שמואל צאנג, עו"ד
ב"כ העותרים

אשרת חנוך, עו"ד
ב"כ העותרים